

عوسمان بایدەمیر:

پاسپۆرتەکەم دەدەم بە پێشمەرگە

6 ◀

گوڵستان دەڵێ بوختانم پێدەکەن:

ماددەی وزەبەخشم بەکارنەهێناوە

8 ◀

ژنە پرۆفیسۆرێکی ئەمریکی:

کورد تا سەدەی حەوتەمیش هەر کریستیان بوون

16 ◀

Rûdaw

ÇAPA EWRÛPA

Deutschland, Österreich, Nederland, Belgique, France 1,50 Euro | Schweiz 2,70 CHF | England 1,40 GBP | Sverige 21,00 SEK | Danmark 15,00 DKK

Hejmar/Nr. 17 | 27. Cotmeh/Oktober 2009 | www.rudaw.net

Vegera serbilind, tansiyonê jî bilind kir

Li benda aştiyê *(Wêne: Diha)*

Enqere (Rûdaw) - Şandina "komên aştiyê" ji aliyê PKK'ê ve hefteya borî rojeva Tirkiyeyê serûbino kir. Komên ku ji aliyê dehan hezar Kurd ve bi çoşeke mezin hatin pêşwazîkirin, bûn sedemê hêrsa dijberên "pêvajoya aştiyê." CHP, MHP û beşeke çapemaniya Tirk ku muxalîfên hikûmeta AKP'ê ne, pêşwazîkirina herdu koman wek "têkçûna dewletê û serkeftina Kurdan" binavkirin. Vegera 'serbilind' ya "komên aştiyê" tansiyona siyaseta Tirkiyeyê di careki de bilind kir. Li ser vê yekê Serokwezîr Erdoğan vegara koma seyêm ya Ewrûpayê da sekinandin. Li aliyê din ji niha ve grûbên nîjadperest li Tirkiyeyê dest bi êrişa ser Kurdan kirin. ▶ 6

Dersînorkirina penaberan rawestiya?

Xwepêşandan li dijî dersînorkirinê *(Wêne: Arşif)*

Köln (Rûdaw) - Piştî mohrkirina peymana vegerandina 7 hezar hemwelatiyên Sûriyeyê, gelek penaberên ji Rojavayê Kurdistanê li Almanyayê bi dersînorkirinê re rû bi rû mabûn. Di meha dawîn de çendîn malbatên Kurd bo Suriyeyê paşve hatibûn şandin û ew li wir ji aliyê polîsên rejîma Şamê ve hatibûn binçavkirin. Li ser belavbûn û îşkencedîtina dersînorkiriyên Kurd, dadgeheke li bajarê Osnabrücke, biryara dersînorkirina malbatek Kurd rawestnd. Biryara dadgeha Osnabürckê ji bo penaberên di bin gefa dersînorkirinê de ye, bûyê cihê hevî yê. ▶ 5

Nêçîrvan Barzanî bo Rûdawê:

Firsend nedin dijminên aştiyê

- *"Em bi wan pêngavên ji aliyê Tirkiyê ve tên avêtin bo 'Vebûna Kurd' li Tirkiyê û bo çareserkirina pirsgirêka Kurd li Tirkiyeyê pir kêfxweş in. Şandina Komên Aştiyê ji aliyê PKK'ê ve di rêya aştiyê de karekî baş bû, pêngaveke pîroz bû."*
- *"Em dixwazin ew pêngav bên berfirehtirkirin. Em rêz li pêngavên Serokkomarê Tirkiyê Birêz Abdullah Gül û Serokwezîrê Tirkiyê Birêz Recep Tayyip Erdoğan digrin, ku piştî 80 sal înkarkirina Kurd li Tirkiyeyê, wan pêngavan bo vekirina siyaseta Tirkiyeyê ya beramber Kurd diavêjin."*

Xwepêşandana Kurdan li Parîsê *(Wêne: Kristof Petît Tison)*

Rûdaw (Taybet) - Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî, pêngavên Serokkomar û Serokwezîrê Tirkiyê yên derbarê 'Vebûna Kurd' de bi ''erênî" nirxand û balê kişand ser reftarên provaktîf yên dijî proseyê û aliyan hişyar kir ku firsend nedin xurtbûna derdorên şovenîst û dijminên proseyê.

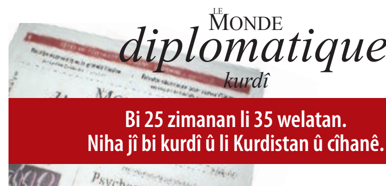
Di derbarê pêşketinên dawîn yên li Tirkiyeyê û şandina dû ''Komên Aştiyê" ji aliyê PKK'ê ve bo Tirkiyeyê Nêçîrvan Barzanî bersiva çend pirsên Rûdawê da. Barzanî got ew dixwazin ev pêngav bên berfirehtirkirin û kêfxweşiya xwe anî ziman: ''Em bi wan pêngavên ji aliyê Tirkiyê ve tên avêtin bo 'Vebûna Kurd' li Tirkiyê û bo çareserkirina pirsgirêka Kurd li Tirkiyeyê pir kêfxweş in. Em dixwazin ew pêngav bên berfirehtirkirin. Herwiha em pêngava çûna Komên Aştiyê baş dibînin. Ev yek destpêkeke girîng e. Lê tevgerkirina liserxwebûn û mantiqî pir pêwîst e. Jiber ew pirsgirêk xwedî dîrokeke xwînavî ye û bi şev û rojekê çareser nabe. Lewra em rêz li pêngavên Serokkomarê Tirkiyê Birêz Abdullah Gül û Serokwezîrê Tirkiyê Birêz Recep Tayyip Erdoğan digrin, ku piştî 80 sal înkarkirina Kurd li Tirkiyeyê, wan pêngavan bo vekirina siyaseta Tirkiyeyê ya beramber Kurd diavêjin. Bi rastî pêngavên wan hêja yê wê yekê ne ku ji aliyê hemû Kurdan ve piştgirî lê bê kirin."

Barzanî pirsa; 'Dewleta Tirkiye vîze neda ku Gruba Sêyem a Aştiyê ji Ewrûpayê vegere, herwiha piştî gerandina ew herdû Grûbên Aştiyê li çend bajarên Bakurê Kurdistanê, hêzên dijber û şoven yên Tirkiyê jî çendîn xwepêşandan dijî wê proseyê lidarxistin û hestek çêbû ku paşvekişînek ji proseyê heye" jî wiha bersivand: ''Şandina Komên Aştiyê ji aliyê PKK'ê ve karekî baş bû, di rêya aştiyê de pêngaveke pîroz bû. Pêwist e PKK bi awayekî mantiqî û aqilane tevbigere. Ji ber ku divê PKK pêngava şandina wan koman bo bihezkirina proseya vebûna niha ya Tirkiyê bikarbîne, ji bo bi hevre jiyana Kurd û Tirk bikarbîne, ne ji bo hejandina raya giştî ya Tirkiyeyê û bihêzkirina hêzên dijî proseyê. Pêşwazîkirina Tirkiyeyê ya wê pêngavê jî ji ya sala 1999'an cuda bû. Ew 36 kesên ku vegeriyan, bi azadî çûn welatê xwe. Lewma bo berfirehkirina proseyê divê PKK li pêngavên din bifikire û rê nede reftarên provaktîf."

Di berdewama daxwiyaniya xwe de bo Rûdawê de Neçîrvan Barzanî balê kişand ser xetereyên ku li benda aliyan e û wiha got: ''Em hêvîdar in ev reftarên wiha dûbare nebin, da ku nebin sedema ragirtina wê proseyê ku dijminên wê pir in. Reftarên provakatîf li Tirkiyê dibin sedema jikarxistina hewldanên ew kes û navendên ku ji bo pirsgirêka Kurd hewla çareseriyeke siyasî û aştiyane didin. Reftarên neênî dibe hevkariya kesên ku naxwazin pirsgirêka Kurd li Tirkiyê bê çareser kirin, ji ber ku çareserî ne li berjewendiya wan e."

"Vegera PKK'yiyan aşitiyê bihêz dike"

PDK-Bakur prosesa aştiyê li Tirkiyeyê, ji bo pêşxistina demokrasiyê û çareseriya pirsgirêka Kurd pêvejoyekî pozîtîf dibîne: "Vegera endamên PKK'ê gavên berbi aşitiyê û demokrasiyê bihêz bike."

Tîpên kurdî di nasnama Tirkiyê de

Li Tirkiyeyê yekem car tîpên kurdî 'Ê' û 'Î' derbasî nasnameyekî bû. Li navçeya Altındağa Enqereyê malbata Kırkarya navê zaroka xwe Hêvî Jiyan wek kurdî tê nivîsandin, di nasnameyê da qeydkirin.

Otela Sheraton li Hewlêrê (Wêne: Rûdaw)

Otêlên Kurdistanê bi xwe stêrkên xwe datînin

Rewa Ebdûllah

Rûdaw (Hewlêr) – Li Herêma Kurdistanê gelek karmendan 4 stêr û 5 stêr li ser otêlên xwe danîne, lê pisporên geştyariyê dibêjin ku ji wan otêlan di yekê de jî şertên 5 stêrî û 4 stêrî nîne. Rayedarên tûrîzmê dibêjin ku ji bo handanê ew stêr ji wan re bexşîne. Li aliyê din li gor statîstîka rêveberiya giştî ya tûrîzma Hewlêr, îsal rêjeya tûrîstan ji sedî 126 zêde bûye û ji ber vê otêlên li Herêma Kurdistanê li gor xwe bihayê razanê diyardikin.

Li gor statîstîkek ya Wezareta Tûrîzmê li Herêma Kurdistanê 140 otêl hene. Ji van otêlan 3 otêlên 5 stêrî, 10 otêlên 4 stêrî û ji 33 otelên din re jî pileya 3 stêriyê hatîne bexşandin. Ji Rêveberên Wezareta Tûrîzmê Keyfî Ûmêd ji Rûdawê re daxuyand ku bi sedema li Herêma Kurdistanê otêl kêm in, wek handanekê rê dayîne wan otêlan ji ya xwe zêdetir stêrekê hilawêsin: "Ev stêrên ji wan re hatin bexşandin demî ye, dema li Kurdistanê otêlên ji wan baştir hatin dirûstkirin, emê wan stêran ji wan werbigirin."

Rêveberê Giştî yê Tûrîzma Hewlêrê Mewlewî Cebar rêvebertiya wan stêrkên ji otêlan re dibexşîne: "Her welat li gor şert û mercên xwe, ji bo danîna stêran ya ji bo otêlan xwedî rêzikname-yekê ye. Ji ber vê li gor pêwerên me, ew otêl hêjayî wan stêrên ku hilawistî ne."

Pisporên tûrîzmê balê dikişînin ser wê yekê ku ti welat li gor taybetmendiyên xwe ji otêlan re stêran nabexşîne. Ji ber vê jî ew karê rêveberiya tûrîzma Kurdistanê napejirîne ku stêrek zêde didin otêlên Herêma Kurdistanê. Mamostayê beşa tûrîzmê yê li peymangeha teknîkî ya Hewlêrê Dawid Silêman di vê derbarê de dibêje: "Li hemû cîhanê ji bo stêr bexşandina otêlan standartek cîhanî heye. Her çi otêla ne xwediyê wan mercan be, nikare pileya 5 stêr yan jî 4 stêr hilawêsin. Li Herêma Kurdistanê ti otêlekê mercê wan stêrên ku hilawistîn tê de nîne."

Bi sedema aramiya Kurdistanê û baştirbûna rewşa Îraqê, salane hêjmara tûrîstên tên Herêma Kurdistanê zêdetir dibe. Li gor statîstîka rêveberiya giştî ya tûrîzma Hewlêr, li gel sala derbazbûyî rêjeya tûrîstan ji sedî 126 zêde bûye. Li gor statîstîka dawî ya Komeleya Mêvanxane û Xwaringehên Herêma Kurdistanê, di demê 3 rojên Cejna Remezana îsal de 130 hezar û 588 tûrîst ji bo geştê hatîne her sê wilayetên Herêma Kurdistanê. Ji dervey wan tûrîstên ku ji ber nebûna otêlan li ser cadeyan dirazan.

Ûmêd Keyfî bal kişand ser wê yekê ku hêjmara otêlên Herêma Kurdistanê bi berhev li gel tûrîstan kêm e û wiha dibêje: "Pêwîstiya Kurdistanê bi zêdetirî 300 otêlên din heye. Ji ber tevayî otêlên Kurdistanê nekarin 10 hezar mêvanan bicîh bikin."

Tûrîst gazindê ji wê yekê dikin ku bi sedema kêmasiya otêlan, xwediyê otêlan li gor daxwazên xwe nirx diyar dikin. Ehmed Mihemedê 27 salî geştyarekî Ereb e û dibêje: "Nirxê otêlên Hewlêr bi berhev li gel otêlên Tirkiyeyê û Libnanê gelek giran e û xizmetkirina wan jî ne wek wan e. Divê bihayê otêlan bên kêmkirin."

Rêveberê geştyarî yê li wezareta Tûrîzmê derbarê nirxê mayîna li otêlên Herêma Kurdistanê de dibêje: "Xebera me heye ku hinek otêlan li gor xwe biha diyar kirine. Lê ji ber ku hikûmet peyrewên sîstema bazarê azad dike, em nikarîn ji otêlan re nirx diyarbikîn."

Lê pisporê derbarê tûrîzmê Dawid Selman wiha dibêje: "Rast e bazar azad e, lê ev jî nayê wê wateyê ku xwediyê otêlan li gor xwesteka xwe nirxan diyar bikin û hikûmet jî bêdeng bimîne. Pêwîst e bi her awayî wezareta tûrîzmê ji otêlan re bihayekê diyar bike."

bikîn."

Rûdaw

Xwedî: Rudaw Media GmbH · **Serokê Civata Birêvebir:** Nûredîn Weysî · nuradinwaisi@rudaw.net · **Sernûser:** Ako Mihemed · akopress74@yahoo.com · **Rêvebirê Beşa Kurmancî:** Faysal Dağlı · faysaldagli@rudaw.de
Rêvebirê Beşa Soranî: Hêmin Ebdulla · hemen@rudaw.nl · **Navnîşan:** Rudaw Media GmbH · Gutenbergstr. 63a · 50823Köln/ Almanya **Telefon:** +49 (0) 221.26 00 40 02 · **Telefax:** +49 (0) 221.26 00 49 81
Web: www.rudaw.net · **E-maîl:** info@rudaw.de (Beşa Kurmancî) · **E-maîl:** rudaw@rudaw.net (Beşa Soranî)

Wirya Ehmed (Wêne: Rûdaw)

Rêveberê Kelepora Kurdî:

Tiştên kevn bi nirx yan jî hîmet bidin me

Wirya Budaxî

Rûdaw (Hewlêr) - Li ser hîmê binayekî têkilhev ku berê pirtûkxaneya giştî ya Hewlêrê bû, rêveberê kelepora Kurd û xebatkarên din bi evîndarî keleporên Kurdî diparêzin. Wan beşek ji parastina keleporan bi dijwarî diparêzin. Li cihê xwe yê teng û tarî de ava avdesxaneya qatên jor ku bi ser avahiya wan de tê, bûye sedem û bêhnekî nexweş ji hinek odeyan dihat.

Rêveberiya keleporî girêdayî wezareta rewşenbîrî ye. Di sala 1997'an li Hewlêrê hatiye damezirandin. Hunermend Wirya Ehmed ev dû sale rêveberê wê derê ye. Di destpêka damezirandina rêveberiyê de hunermendê jiyana xwe ji dest dayî Seyîd Ehmed Berzincî rêveber bûye. Piştî wî jî Seyîd Cehfer Berzincî bûye rêveber, piştre Armanc Xazî û niha jî ew bûye rêveber.

Karê herî giring ên ku di van herdû salan de li vê rêveberiyê hatiye kirin, paqijkirina bi sedan kelûpel, cil û bergan bû. Di heman demê de tê de bi dehan tiştên kevn ên ku bi dest hatîn kirin tên dîtin.

Beşek zêde cil in, xelkê bi xwe anîne û beşek jî bi pere hatîne kirîn, bi taybet cil û berg: "Cil û bergên beşek berçav ya navçeyên Kurdistanê hene. Bi taybet jî Rojhilatê Kurdistanê, di dema xwe de xatûn Milûkî Wekîl ku xelkê bajarê Seqizê dîzayn kiriye û bi pereyekî pir kêm ji wan hatîne kirîn. Heya dema vegerî, girî bû, ji ber ku gelek ji wan cil û bergan hez dikir."

Herwiha Wirya Ehmed edîtorê govara Çilawaz e û heya niha 41 hêjmarên wê derketîne. Dezgeha mûzîk û kelepûra Kurdî derdixe. Çend sal in li gel Dr. Mihemed Zaza, Amanc Xazî û çend kesên teknîker bi tomarkirina sedan awaz û stranên Kurdî yên kevn ve mijûl in. Ew stranên ku tenê di dilê pîrejin û pîremêrên Kurd de mayîn, di rastiya xwe de deng û awazên herî sihraw in; "Ev sê sal in li hemû navçeyên Kurdistanê digerin, stranên pîremêr û pîrejinan tomar dikin. Me hemû kirîne arşîvê û ji bo çapê amade ne, lê heta niha li wezaretê nehatîne çapkirin."

Mamosta Wirya demekî dirêj e xemê ji folklora Kurdî dixwe, ji bo nivîsîn û tomarkirina awaz û dengên sîhrawî li gelek cih û navçeyan geriya ye. Di vê derbarê de wiha dibêje: "Min berî salên heştêyan hevpeyvîn li gel gelek şivan, pîrejin û pîremêrên bajarê Koyê kir."

Herçend Wirya Ehmed û hevalên wî di vî warî gelek kar kirîne, lê ji wan re tû tişt ji wê yeka ku tiştên kevin têde biçin, girantir nîne; "Em gelek sipasiya xelkê dikin, eger tiştek kevin li gel wan hebe, bi nirx be yan jî bi hîmet be ji me re bêne û qasî em bikarîn emê bûdçeyê jêre werbigirîn."

Rêveberiya Kelepora Kurdî (Wêne: Rûdaw)

(Wêne: Rû

Kurdên Kerkûkê dixwazin ku hilbijartinên parêzgeha wan jî bi hilbijartinên parêzgehên din yên Iraqê bên pêk anîn *(Wêne:Arşîf)*

Encûmena siyasî li çareseriyeke demkurt digere

Hewlêr (Rûdaw) – Rojnameya El-Heyat li ser zimanê çend jêderên nêzik yê Encûmena Siyasî ya Ewlekariya Niştimanî belav kir ku aliyê Kurd ji bo çareserkirina pirsgirêka hilbijartinên Kerkûkê pêşniyar kiriye ku tomara dengderan li parêzgehên Musil û Kerkûk û hemû navçeyên din bên nûkirin ku veguhastin û vegerandina veguhastiyan li xwe bigre. Ji bilî vê jî encamên hilbijartinên Kerkûkê wek encameke siyasî bê temaşekirin û derbirîna xwezaya demografiya Kerkûkê nake.

Serokê Fraksiyona Hevpeymana Kurdistanî li Parlamenê Îraqê Fûad Masûm ev angaştên El-Heyatê red kir: "Me berê jî gotiyê tu peywendiya encamên hilbijartinê bi pirsgirêka Kerkûkê ve tune. Tiştekî normal e ku tu bandora encamên hilbijartinan li ser maddeya 140'ê tune be, jiber mêkanizmaya bicikirina maddeya navborî ya taybet heye. Hilbijartin bo Parlamenê Îraqê ne û tu peywendiya wan li gel pirsgirêka Kerkûkê tune."

Di heman derbarê de, parlamenterê Hevpeymana Kurdistanî Mehmud Osman ji Rûdawê re wiha got: "Me pêşniyareke bi vî awayî pêşkêş nekiriye, lê jixwe bi awayekî xwezayî wiha ye û ger li Kerkûkê hilbijartin bên kirin, jimara nûnerên Kurd zêde yan kêm be, li rewşa demografîk derbirînê nake. Lê hilbijartina Kerkûkê û cibicihkirina maddeya 140'ê bandorê li ser rewşa demografîk dikin. Lê hilbijartinên parlamenê tu bandorê nakin." Osman dirêjî da axaftina xwe û wiha got: "Demografî bi vê hilbijartinê naguhere, lê ew dixwazin bikin behane da ku yasa bê paşdexistin û daxwaz dikin bê nivîsandin ku tomara dengdêran li Kerkûkê zêde bûye û sextekarî hatine kirin û divê bê nûkirin, lê li Musil û cihên din zêde bûye loma em dibêjin bila bê nivîsandin ew parêzgeh cihê gumanê ne, bila tomara dengderan liber çav bê derbaskirin."

Di bersiva nûnerên Ereb û Turkmenan de ku Encûmena Siyasî yê Ewlekariya Niştimanî wek dezgeheke ne destûrî binav dikin û beramberî şandina yasaya hilbijartinan bo Encûmena navborî nerazîbûna xwe nîşan didin, Mehmûd Osman got: "Ev nayê wê wateyê ku wan jî niha ve biryar daye ger raya Encûmena ne bi dilê wan bû red bikin." Osman di berdewama axaftina xwe de wiha got: "Rast e Encûmena Siyasî ne destûrî ye, lê belê li gor rêkeftina siyasî hatiye damezrandin. Bila encûmenekî şêwirmendiyê jî be, lê hemû serok tê de ne û hemû serokên fraksyonan li xwe digre û encûmenekî giring e û dikare pirsên siyasî çareser bike, ew tenê behane ye û ew kesên axaftinên wiha dikin dijî maddeya 140 in û dijî referendum û serjimêrî û hemû xwestekên Kurdan in."

Encûmena Siyasî yê Ewlekariya Niştimanî ji serokkomar û herdû cîgirên wî, serokê parlamen, serokê hikûmetê û serokên fraksyonên siyasî û herwiha serokê herêma Kurdistanê pêk tê û encûmenekî şêwirmendî ye.

Parlamenê Îraqê ku di dawiya hefteya borî de nikaribû di derbarê yasaya hilbijartinan de bigije encamekê, yasa şand Encûmena navborî da ku biryara yekalîker bide. Hevpeymana Kurdistanî pêşwazî li vê gavê kir, lê jimareke nûnerên Ereb û Turkmen ragehandin ku ev tê wateya paşguhxistina rolê Encûmena niştimanî wek bilindtirîn dezgeha yasadanînê li Îraqê. Herwiha nûnerên Ereb û Turkmen daxwiyandin ku Encûmena Siyasî yê Ewlekariya Niştimanî dezgeheke ne destûrî ye û ne dezgeheke dewletê ye. Kemal Seîdî ku yek ji serkirdeyên hizba Dawa ye wiha ragehand: "Encûmena Siyasî ya Ewlekariya Niştimanî bo çareserkirina pirsgirêkên zehmet hatiye damezrandin û ne dezgeheke dewletê ye." Herwiha daxwuyand ku mebesta şandina yasaya hilbijartinan valakirina parlamenê ji naveroka wê ye û gihandina nameyekê ye ku ev welat ji aliyê parlamen ve nayê rêvebirin, lê kesayetiyên derveyê parlamena Îraqê birêve dibin."

Li Kurdistanê kolêja Încîlê vedibe

Dan Wooding

Hewlêr (Rûdaw) – Ev salekî ye Prof. Lora dest ji karên xwe yên li zaningehê berdaye û dixwaze li Herêma Kurdistanê xwendingeheke Încîlê veke. Em li gel Prof. Lora û 20 mamoste û keşeyên Mesîhî û hinek alîgirên Kurd ji Amerîka hatine Kurdistanê axifîn. Li Kurdistanê ji bo amadebûna merasîmên vekirina kolêja Încîlî û rûniştina li gel serkirdeyên olî û siyasî yên Herêma Kurdistanê û sazkirina hinek konfêransan wan pirsên me bersivandin.

Di derbarê Kurdan de Lora wiha dibêje: "Kurd bi nav gelekî Musluman in lê belê ji aliyê Muslumanên tund ve dijayetiya wan tê kirin. Di heman demê de Mesîhî li wir dijîn, ku derfeta tu kesekî ji wan çê nebûye heta derbarê diroka ola xwe de fêr bibin, bila ji bîra me neçe ku danîştvanên vê navçeyê beriya bibin Muslumanên Sunnî, Fille bûn."

Prof. Lora dibêje ku Kurd neviyên kevin ên Mediyan in. Li gor Prof. Lora destpêka diroka dêran Kurd heta sedsala heftan Mesîhî bûn, piştre piraniya wan hatin neçarkirin bibin Musluman û yek ji niviskarên navdarên gelê Kurd bi navê Mehrdad İzady gotiye: "Di destpêka sedsala pêncemîn de, malbata şahê Kurd Adiyaban ji Cihûtiyê tevî Mesîhiyetê bûn."

Lora di berdewamiya axaftina xwe de bibîrtîne ku Kurdên Mesîhî bo nivîsandina tomar û arşîvên xwe zimanê Aramî bikar anîne, yanî zimanê ku Îsa Pêxember bikar tanî. "Di sedsala heftan de û bi hatina ola Îslamê re, piraniya danîştvanên navenda Kurdistanê Mesîhî bûn. Her wek Kurdên Cihû, heta niha jî Kurdên Mesîhî bi zimanê Aramî diaxivin."

Lora eşkere jî kir ku hezkirina wê ji Kurdan re dema ku xwendekara yasa bû destpê kir û biryar da li Londonê lêkolînekê li ser projeyê mafên mirovê Kurd bike: "Min şandin başûrê rojhilatê Tirkiyê da ku parêzerên Kurd bibînim û li ser rewşê gotûbêjan bikin. Wê demê min naskir ku Mesîhiyên Kurd li piraniya navçeyên Kurdistanê dijîn. Herwiha min naskir ku tu xwendingehên Încîlê li wir tune ne û tu derfet bo Mesîhiyên Kurdistanê çê nebûye ku derbarê ola xwe fêr bibin û min dît ku baş e û pêwîst e jî kesek wê erkê cibicih bike."

Lora wiha domand: "Du salan piştî wê seredanê, Serokê Kongreya Neteweya Kurd KNC ez vexwendim Kurdistanê daku li kongra wan biaxfim, wê demê ez jî bo vekirina xwendingeheke Încîlê li cihekî baş digeriyam, piştre min naskir ku biciamîna xewna min dibe rastiyek."

Mamoste, keşeyên Mesîhî û alîgirên Kurd dixwazin navenda Încîlê vekin

Prof. Lora bîrewerîyên xwe li gel Serokê KNC behs dike û amaje bi vêya dide ku Mesîhiyên Kurd "Dû caran minorîte ne." Carekê wek Kurd li ser xaka Ereban û cara din jî Mesîhî bûn di nav piraniyeke Musluman de. Lê belê Serokê KNC bilez bersiva wê dide û jê re dibêje: "Lê Mesîhiyên Kurdistanê wek Mesîhiyên Tirkiyê, Îran, Sûriyê û Başûrê Îraqê nayên işkencekirin. Loma em Kurd hatine binpêkirin û em tu kesî binpê nakin."

Karê bav û kalan dikin, lê naxwazin zarokên wan wek wan bijîn

Bi boyaxa pêlavan zarokên xwe didin xwendin

Welat Badikan

Amed (Rûdaw) – Boyaxvanên ku bi dehan sal in pêlavan boyax dikin, bi pereyên ku qezenç dikin hem debara mala xwe dikin û hem jî zarokên xwe didin xwendin. Li ser Kolana Gazi ya Amedê, mizgefta dîrokî ya bi navê Nebî, li nîvê kolanê Mizgefta Mezin, li dawiya wê Çarşiya Şewitî heye. Li ser heman kolanê Xana Hesen Paşa, Minareya Çarpî û Sûka Zêringiran heye. Ev hemû cih wek sembolên Amedê, têne binavkirin. Lê ji bilî wan , li ser wê kolana kevin semboleke din jî heye; Boyaxvanên Amedê. Çîroka van boyaxvanan dûr û dirêj e. Her yek ji wan herî kêm 15 sal in boyaxvanî dikin, yên ku di nava wan de 26 sal li heman cihî boyaxvanî dikin jî hene. Wisa bûye ku êdî dema li Amedê navnîşanek terîf dikin, jêr, jor, kêlek û seriya boyaxvanan tê destnîşankirin.

Bi pereyê boyaxê zarokê xwe dişîne zaningehê

Yek ji van kedkaran Dursun Yakışık e. Ew 45 salî ye, 26 sal in li vir pêlavan boyax dike. Li gorî gotina wî, meslekê bav û kalan dike. Lê ew naxwaze zarokên wî heman karî bikin, ji ber vê yekê zarokên xwe dide xwendin. Yakışık, wiha behsa çîroka xwe dike: "Dixwazim zarokên xwe bidim xwendin da ku ew weke min perîşan û şerpeze nebin. Ji ber neçariyê min ev kar kir. Çimkî min nexwendiye, pîşeyeke min tune ye. Kurekî min li Beşa İşletmeyê ya Zaningeha Semsûrê dixwîne, yek diçe liseyê û 3 jî dibistana seretayî dixwînin. Ez bi pereyê boyaxê wan didim xwendin."

Dursun Yakışık, dema behsa boyaxvaniyê dike, qala aktorê tirk Tarık Akan jî dike. Ew roj qet ji bîra wî naçe. Tarık Akan hatiye ba wî û pêlava xwe daye boyax kiriye. Dema behsa wê rojê dike, rûken û dilşad dibe. Şaredarê Bajêr Osman Baydemir jî li heman cihî pêlavên xwe dide boyax kirin. Ji ber vê yekê ew Baydemir weke muşteriyê xwe bi nav dikin.

Salê du caran goşt dixwin!

Yek ji van boyaxvanan jî Kemal Önerê 46 salîye, 6 zarokên wî hene. Du jê diçin dibistana navîn, yên din naxwînin. Ev 30 sal in pêlavan boyax dike. Muşteriyên wî dema heftiyek neyên pêlavên xwe nedin boyax kirin, wê çaxê muheqeq tiştek hatiye serê wan. Kemal Öner, wiha dibêje: "Em bi pereyên boyaxê nikarin debara xwe bikin. Ne sigorteya me heye û ne jî ewlehiya me ya jiyanê. Ki ji me nexweş bikeve, çû ji kîsê bavê xwe. Em naxwin, venaxwin, didin zarokên xwe. Em salê tenê du caran goşt dixwin. Ew jî di her du cejnan de... Nayê bîra min ku min firavîneke germ xwariye. Firavîna me her nîvro simît û çay e."

Em zivistanan birçî dimînin

Ristem Gulê 47 salî ku ew ji 20 sal zêdetir e li vir boyaxvanî dike, gilî û gazinan dike. Lewre di serma û seqemê, di berf û baranê de ew şil dibin, boyaxên wan cemed digrin. Ji ber vê yekê ew nikarin kar bikin. Ew dixwaze rayedar ji wan re li heman cihî camekanek û ji her yekê re qefesek boyaxê û dezgehek çêbikin. Lewre dema zivistanan kar tunebe, nan jî tune ye.

Hevkariya şaredariyên Bakûr û Başûr:
Li Kampa Mexmûrê pitûkxane vedibe

Hêmin Xoşnaw

Hewlêr (Rûdaw) – Di dema propaganda hilbijartinên şaredariyan de, Partiya Civaka Demokratîk (DTP) pêdagirî li ser dîtina derfetên kar bo hevwelatiyan û dirustkirina peywendiyan li gel şaredariyên Herêma Kurdistanê kiribû. Di meha tebaxa borî de, şandeke Şaredariya Sûr a Amedê serdana Şaredariya Duhokê kir. Herwiha di çarçova bihêzkirina peywendiyan de, Şaredariya Duhokê jî bi serokatiya Şêrwan Evdilwahîd Hacî Melo serdana Şaredariya Sûr a Amedê û şarevaniyên din ên ser bi DTP'ê li Bakurê Kurdistanê kir û hinek peyman û projeyên hevbeş îmze kirin.

Piştî vegerê Serokê Şaredariya Duhokê bo Rûdawê ragehand ku şandeya wan serdana hinek şaredariyên Kurdan li Bakurê Kurdistanê kir û berê xwe da awayê rêvebirin û cûrên proje û cibicikirina wan û got: "Qonaxa yekem ku em hev nasbikin û agahiyan bidin hev, di pêşerojê de bi awayên pratik emê peywendiyên xwe bipêşxinin."

Herwiha Serokê Şaredariya Sûr a Amedê Abdullah Demirbaş di daxwiyaniyekê bo Rûdawê axaftinê Serokê Şaredariya Duhokê piştrast kirin û pêde çû; "Yek ji meseleyên ku di dema hilbijartinên Herêmê de hat tekezkirin sazkirina peywendiyan li gel şarevaniyên Herêma Kurdistanê, bû. Civîna me li gel Şaredariya Duhokê ji div ê çarçoveyê de bû, lê em bi vê yekê namînin û emê hewl bidin li gel şaredariyên parêzgehên din jî peywendiyan saz bikin."

Rêjeya bêkariyê li seranserê Tirkiyê nemaze li Bakurê Kurdistanê di asteke bilind de ye. Li Herêma Kurdistanê jî bi mebesta nûkirin û avakirinê bi dehan û sedan firmeyên Tirkî projeyan cibicih dikin, lê kêm caran xwediyên wan Tirk in ger firmeyên Kurdî jî di nav de be biçûk in û ne di asta pêwistiyên avakirinê de ne.

Abdullah Demirbaş dibêje heta niha wek tê xwestin wan karsaz û sermayedarên Kurd dehif nedane û asankarî bo wan nekirine da herin Herêma Kurdistanê: "Lê li gel Şaredariya Duhokê di warê rêyan û dirustkirina tarfîkan de me peyman îmze kiriye, herwiha di warê tûrizmê de em hewl didin hinek projeyan li Duhokê cibicih bikin. Ji bilî vê me lihevkir pirtûkxaneyeke hevbeş bo Kampa Mexmûr a penaberan vekin."

Şaredariya Amed-Sur û Dihokê wê li Mexmûrê kareki hevbeş bikin

Serokê Şaredariya Duhokê daxwiyand: "Hefteya bê timeke pispor di warê rêyan û dirustkirina trafîkê ku ser bi Şaredariya Sûr a Amedê ye wê bigihe Duhokê bo meşqkirina karmendên me, herwisa emê liser beşdarikirinê di çend projeyan de lêkolînan bikin, piştre jî timeke din a pispor di warê dirustkirina parkeyan de wê bigihe Duhokê."

Ev cara yekem e di dîroka şaredariyên Kurdan de, dû şarevanî insyatîfê bikin di pêşkeftina peywendiyên civaka Kurdî lid û parçên cuda de. Abdullah Demirbaş tekez kir ku ev cara yekem e lê wê nbe ya dawî û domand: "Emê ji niha û pêve hewl bidin çûnhatina navbera herdû parçên Kurdistanê asantir bikin û me komîteyek destnîşankiriye bo nehêştina visa û bo serdana saziyên peywendîdarên dewletê bo vê mebestê bike. Ger me ev pêk anî hingê em dikarin wê çaxê navçeyeke azad a bazirganî jî dirust bikin û bihêlin dewlet dergeheke dinê fermî di navbera herdû welatan de veke."

Destkevtiyên têkoşîna PKK'ê beşek ji samanê Kurdewariyê ye

Bayram Ayaz

Tevgera Bakurê Kurdistanê di pêvejoyeke hesas de derbas dibe. Bêguman ne tenê bizava welatparêz ya Kurd, Tirkiye jî, hem wek civak û hem jî wek dewlet serûbin bûye, guherînên giring diqewimin. Hêzên Kemalist, Tirkçî, mîlitarîst yên statûkoperest bi hemû hêza xwe lê kar dikin, ku pêşî li van guherînan bigirin. Ev hêz van qewmînan ji bo xwe wek jahra mirinê dinirxînin. Û ev jî rast e. Li ber bayê *"reforman"* lerzeke giran bi sîstema Kemalist ketiye. Di stûn û kêranên pergal û îdeolojiya Kemalist-mîlitarîst de qelşên kûr peyda bûne. Dema mirov niqaşên Kemalist û Tirkçiyan dişopîne, dibîne ku ev hêz ketine nava tirseke mezin û pê dihesin ku merşik ji bin lingê wan dişiqite.

Berî sê rojan di programa bi navê *"Ankara Kulisi"* ya televizyona CNN-Türk de min guh li rojnamevan Fikret Bila û Murat Yetkin kir, ku ev herdu keş li Enqerê du rojnamevanên wek *"çav û guh û zimanê"* generalan tên naskirin. Mirov vê tirsa ku em pê işaret dikin, di nav gotinên wan de gelek bi hêsayî didîtin. Bila û Yetkin gotinan li hevdu vedigerandin, digotin: *"Raste, dewletê, bi taybetî demê hukmê leşkerî ya 12 îlonê şaşiyan kir. Kurdan ji xwe xeyidand. PKK ji girtîgeha Diyarbekirê vejiya û xurt bû. Dewletê di demê xwe de gavên pêwist navêt. Em gihan vê merheleyê. Îro em êdî beramberê hebûna nasnameyekî ne (nasnama Kurd). Em îro êdî hebûna xelkê Kurd qebûl dikin. Dewlet dixwaze ku mafên kesatî (induviduel) ji bide Kurdan. Artêş jî, muxalefet jî, hukumet jî ser vê yekê hemfikir e. Lê mijar ne ev e. Pirs, ser projeya netewa Tirk e. Gelo Kurd wê xwe wek "jêr nasnameyeke" di nav neteweya Tirk de qebûl bikin an na! Wê çi bi projeya yek netew bê ku Ataturk bingeha wê danaye. Wê dewleta uniter, yekzimaniya fermî wê çi jê were? Mesele ev in. Hukumet divê van xalan zelal bike û tiştên din..."*

Kirte naveroka axaftina her du rojnamevanan ev bû. Sê rojnamevanên din jî di bernameyê de bûn. Nivîskarê Yeni Şafakê Abdulkadir Selvi hinekî zimanekî cuda, hinekî *"neo Osmanîtî"* bi kar dianî, lê yên din hemû nefsa gotinên hevdu dûbare dikirin. Yanî, mejiyê Kemalistî. Wek, -bila dewleta me bimîne uniter, bila di asta fermî û sîstema perwerdê de yekzimanî (tirkî) wek niha be û Kurd jî dikarin di kursên zimanê kurdî hîn bibin (!), bila sê xalên bingehîn yê zagona bingehîn neguhere, bila mafên kollektîf etnîkî-kulturî neyên rojevê û tiştên wisa beradayî…

Em rih û mejiyê Kemalizmê û Tirkçîtiyê nas dikin. Ew bila wisa bibêjin. Ya giring, em Kurd çi bibêjin û vê demê çawa tevbigerin, ku nexesirin. Jiber ku em beramberê planeke navnetewî û herêmî ne. Ev karên ku li Tirkiyeyê tên kirin, ne wekî ku Tirk îdia dikin, projeyeke Tirkan e. Ev projeyeke navnetewî ye. Wekî projeyeka İsrael-Filistînê ye, Bask-Spanyayê ye, Tîmûra Rojhilatê ye, Brîtanya-İrlanda Bakur e, Kosova-Sirbistan e, Kibris-Tirkiye- Yûnanistan e.

Mesele, bêçekkirina nakokiyeke (konflîkteke) civakî-etnîkî-kulturî-zimanî ye. Û ji bo paşerojê Rojhilata Navîn û Kafkasya ji gelek giring e. Gelê Kurd, tevgera welatparêza Kurdistanê hewce ye ji vê pêvejoyê de destvala dernekeve. Divê li gor bedila xebat û têkoşîna xwe maf û azadiyan bi dest bixe.

Çawa? Helbet ev mijar gelek aliyên xwe heye. Em di nivîsa yekem de li ser vê mijarê de xala yekem bêjin:

Tevgera welatparêz ya Bakurê Kurdistanê hewce ye xwedî li destkevtiyên xebat û têkoşîna 25 salên şerên çekdariya PKK'ê derbikeve. Eger ne zêdetir, bi kêmanî 25-30 hezar xort û keçên me, insanên me, xwîna xwe rijandin, şehîd ketin. Ev insan ji bo doza Kurd û Kurdistanê derketin çiya, çek hildan û xwîna xwe rijandin. Ev beşek e ji dîroka me û her wisa beşeke giring e ji samanê Kurdewariya me. Em di derbarê serokê PKK'ê û hin rêvebirên wan çi û çawa difikirin bila bifikirin, ku dema wê hat em van nêrînên xwe ji binivîsin û dinivîsin jî. Lê îro, pêwist e em xwedî li sermaye û samanê xwe derbikevin ku di vê dema *"bazara siyasî"* de doza Kurd û Kurdistanê nexesir e. Di demên wisa de divê mirov ji detayan derkeve û berjewendiyên gel û welat bide pêş her tiştî. Çawa û bi çi cureyî, di nivîsên pêş de. Lê em niha ewqasî bêjin: Mirov divê guh li plan û gotinên dijminên xwe be. Eger mirov planên dijminê xwe qenc têbigije, wê bibîne ku kilîda çareseriyê di nav gotinên wan bixwe de ne. Gotinên Kemalistan, Tirkçiyan, mîlitarîstan bermeqlûbî bikin, nexşerêya çareseriyê di wê de ye.

Li gor îstatîstîka navêndên sîvîl hejmara nexweşên AIDS'ê li Kirmaşanê 3000, Sine navbera 800-1500 kes in. Ev hejmar li hemû herêmên Kurdan 9 hezar e.

AIDS li Rojhilatê Kurdistanê zêde dibe

Sabir Qadirî

Sine (Rûdaw) – Li gor daneyên fermî yên Wezareta Tendirustî ya Komara Îslamî ya Îranê li navçeyên Kurdistanê 5000 rewşên nexweşiya AIDS'ê hene. AIDS ku heta sala 1981'ê wek nexweşiyeke nenaskirî mabû, di sala 1987'an de cara yekem li Îranê jî derket holê û piştî 22 salan, niha hejmara nexweşên AIDS'ê li Îranê li gor îstatîstîkên fermî yên Wezareta Tendirustî digihe 20 hezar kesan. Lê sazî û dezgehên sivîl idia dikin ku li Îranê zêdeyî 50 hezar nexweşên AIDS'ê hene.

Hejmara qurbanên AIDS'ê li cîhanê bi giştî jî zêde dibe û heta îro zêdeyî 25 milyon kesan canê xwe jiber vê nexweşiyê ji dest dane. Îstatîstîkên Rêxistina Tendirustî ya Cîhanî WHO ya bi UN re kar dike, dide xuyakirin ku ji sedî 80 guhastina vê nexweşiyê bi rêya têkiliyên cinsî ye. Lê berpirsên Wezareta Tendirustî ya Komara Îslamî ya Îranê radigihînin ku li Îranê tenê ji sedî 4 ji hejmara nexweşan bi rêya sêksê tûşî vê AIDS'ê bûne.

Nûnerê bajarê Seqz û Bane li Parlamenê Îranê Fexreddîn Heyderî dibêje ku ku li gor welatên din bi giştî hejmara nexweşên AIDS'ê li Îranê kêm e, lê belavbûna vê nexweşiyê vedigere gelek faktorên çandî û civakî. Heyderî eşkere kir ku Wezareta Tendirustî ya Îranê û navendên tendirustiyê xemsar in û wiha got: "Mixabin navendên bi Wezareta Tendirustî ve girêdayî, ji bo nehiştina vê nexweşiyê şîretên pêwîst nadin xelkê. Divê Wezareta Tendirustî girîngiyê bide hişyarkirina xelkê û divê di qonaxên xwendinê yên seretayî, navendî û lîse de şîretkarî li xwendekaran bê kirin."

Jimara nexweşên AIDS'ê li Parêzgeha Sine nêzîkê 800-1500 kesan e û li Azerbaycan a Rojava nêzîkê 500-1200 kesan e. Herwiha li Kirmaşanê 3000 kes bi AIDS'ê ketine. Lê li gor îstatîstîkên navendên sivîl û saziyên NGO hejmara nexweşên AIDS'ê zêdeyî 9000 kesan e.

Ji aliyekî din çavdêrê rewşa Rojhilatê Kurdistanê Dr. Rehîm Ferehmend belavbûna narkotîkan û planên hinek aliyan wek sedemên sereke yên belavbûna nexweşiya AIDS'ê li navçeyên Kurdnişîn binav dike û didomîne: "Li welatên din sedemê sereke yê belavbûna AIDS'ê peywendiyên sêksî ne, li Rojhilatê Kurdistanê jî narkotîk û alavên bikaranîna wan in."

Navbirî behsa sedemên zêdebûna AIDS'ê dike û pêde diçe: "Bêkarî û paşketina aborî jî di zêdebûna AIDS'ê de sedemên serekî ne. Mixabin ne li Kurdistanê tenê lê li seranserê Îranê îstatîstîkeke eşkere û dirust tune ku hejmara rastî ya nexweşên AIDS'ê destnîşan bike."

Partiyên Rojhilatê Kurdistanê jî herdem dibêjin ku destê Komara Îslamî ya Îranê bi xwe di belavkirina nexweşiya AIDS'ê û narkotîkan de heye. Bi baweriya wan hikûmet wiha dike ji bo dengê nerazîbûna xelkê bitemirîne.

25 saliya koçkirina Cegerxwîn

Konê Reş

Di roja 22'e cotmeha 2009'an de, bi helkefta derbasbûna 25 salan di ser koçkirina Seydayê Cegerxwîn re, grûbên siyasetmedar, rewşenbîr û hezkerên peyva kurdî a resen serdana gora wî kirin, gurzên gulan li ber sere wî danîn û hin helbestên wî xwendin. Di serî de mamoste Hemîd Derwêş (Sekretêrê Partiya Demoqratî Pêşverû Kurd li Sûriye), yê ku wek hevalekî Cegerxwîn yê şexsî bû hem jî Cegerxwîn endamekî Partiya wî bû. Wî gurzek gul li ser gorê danî û bi rêzgirtinek mezin li pêşberî gora wî sekinî. Her wiha grûbê rewşenbîran jî ku ji min, mamoste Derwêşê Xalib, Mamoste Rezo Osê, yê ku tevî nesaxiya xwe di gel kebaniya xwe hatibû û gelekên din pêk dihat, me jî gurzek kulîlkên rengîn li ser gora wî danî…

Heja ye gotinê ku gelek şandên din jî bi gul û kulîlk hatibûn serdana gora Cegerxwîn, lê ne bi girsbûna partiya pêşverû… Danê êvarî me ahengek bo heman bîranînê di hola Dr. Nûreddîn Zaza de, li bajarê Qamişlo pêk anî. Di wê ahengê de jimarek mezin ji nivîskar, rewşenbîr û ji kesayetên welatparêz û hevalên Cegerxwîn yên Partiya Pêşverû lê amade bûn. Di destpêkê de ez li ser berhem û karê wî axivîm û min balkêşand li ser xebatên wî ji bo milletê kurd û min got: Ji mafê Cegerxwîne ku em wî bi bîr bînin û ji mafê her kurdekî ye ku xwe bi nave Cegerxwîn paye, serbilinid û bextewer bibîne.. Hem jî min helbestek xwend. Di pey re nivîskar Derwêş Xalib li ser rola Cegerxwîn di derbarê nûjenkirina tore û çanda kurdî de gotarek xwend û û gelek nimûne ji helbestên wî gotin…Dipey re Mehmûd Badillî gotarek li ser rola Cegerxwîn di derbarê xebata jina kurd û şiyarkirina wê xwend…

Gotina dawî a mamoste Mamoste Hemîd Derwêş bû. Wî çend dîmen ji bîranînên xwe bi seydayê Cegerxwîn re anîn holê û got: Min Cegerxwîn di sala 1954 de naskir, piştî ku me Partî di sala 1957 de avakir.. Hevala ez şandim Qamişlo bo dîtina wî, da ku ew û Partiya wî (Azadî) ya ku berî hingê hatibû damezirandin, tevlî partiya me bibin… Dawî Cegerxwîn qebûlkir û tevlî partiya me bû… û ma endamê komîta navendî heta roja dawî.. Ji wê hingê ve ez û Cegerxwîn rojane man bi hev re… Min gelekî jê hizdikir û gelekî xizmeta wî dikir. Tevlî ku ez sekretêrê partiyê bûm, min qeytanê sola wî girêdidan… Gelek nîşanên Cegexwîn yên hêja hebûn:

- Alîkariyê doza jina kurd bû di warê maf û xebatê de.
- Mêrxas bû di dîtinin û nerînê xwe de.
- Dijî kevneperistiyê bû.
- Ne tenê helbestvan bû, lê belê siyasî jî bû.. Gelek ji hez milletê xwe dikir û ji ber vê yek dihat girtin û zindankirin..

Di dawiyê de gelekan ji kesayetiyên beşdar nerîn û dîtinên xwe derbarî Cegerxwîn anîn ziman.

Dadgehê dersînorkirina penaberan rawestand

Berlîn (Rûdaw) – Li Sûriye girtina Kurdên pênaber yên ku ji Almanya tên dersînorkirin berdewam e. Piştî mohrkirina peymana paşveşandina penaberên ji Sûriyeyê, çendîn penaberên Kurd paşve hatin şandin û ew ji aliyê hezên rejîmê hatin binçavkirin. Niha dadgeheke Almanya paşveşandina penaberan rawestand.

Roja 8'ê vê mehê de polîsên Alman li nêzîkî bajarê Almanya Bielefeldê avêtin ser qampekî penaberan û malbata Kurdên Ezîdî, malbata Cindo girtin û berê wan dan Şamê. Malbata Cindo jî yek ji wan malbatên ji Başûr-Rojavayê Kurdistanê bû, ku mafê wan yê penaberiyê nahatibû qebûl kirin û bi paşveşandinê ve rû bi rû bûn, nemaza piştî li hev hatina hikûmetên Almanya û Sûriyeyê li ser paşveşandina 7000 penaberên wî welatî. Li gor agahiyên ''Saziya Gelê li Jêr Tehdîdê ne / Gesellschaft für bedrohte Völker" (GfbV) jinebiya 55 salî Sexa Cindo, keça wê ya 22 salî û hersê lawên wê li balafirgeha Şamê bi sedema tevlîbûna çalakiyên li dijî rejîme, hatin binçavkirin. Paşveşandina malbata Cindo di van du mehên dawîn de bûyera sêyem bi vi rengî ye.

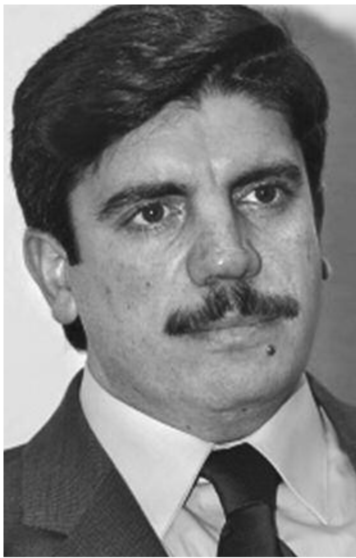
Xizmên penaberan li dijî dersînorkirinê li hin deverên Almanya çalakiyan lidardixin

Beriya wê jî ciwanê Kurd Xalid Kenjo di 1'ê îlona borî paşve hatibû şandin û di 13'ê mehê de li Qamişloyê, bi îddaya "belavkirina agahiyên nerast" ji aliyê hezên ewlekariya Sûriyeyê hatibû binçavkirin. Xalid Kenjo di sala 2002'an de li Almanyayê doza penaberiyê vekiribû û daxwaza wî di hemû astan dadweriyê de hatibû redkirin.

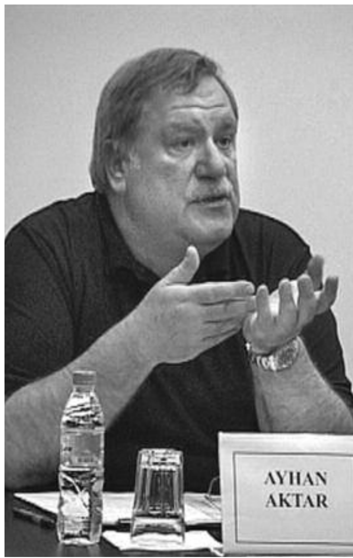
Herçiqas Wezareta Derve ya Almanyayê ji rewşa mafê mirovan li Sûriyeyê bi guman e û dide xuyakirin ku girtî tên îşkence kirin, rastî lêxistinê tên û girtî tên windakirin jî, heta niha peymana paşveşandinê nehatiye betalkirin. Li gor agahiyên rexistina mafê mirovan Amnesty International (ai) di sala 2008'an de 5 mirov di girtîgehên Sûriyê de hatin kuştin. Çendîn rêxistinên mafên mirovan yên wekî GfbV û Pro Asyl bang li Wezîrê Navxwe yê Almanyayê Wolfgang Schäuble kirin ku paşveşandina penaberan rawestîne û peymanê betal bike. Lê li beramberî vê daxwazê berdevkê Schäuble ragihand ku "ji bo paşveşandinê parêzgehên Almanyayê berpirsyar in."

Di vê navberê de Dadgeha Îdarî ya bajarê Osnabrück (Verwaltungsgericht Osnabrück) di doza penabereki Kurd bi navê S.H. di 7'ê vê mehê de biryara paşveşandina ji bo Sûriyeyê rawestand. Di biryarê de hatiye gotin ku dadgeh bi guman e ku penaberên paşveşandî ne tenê rastî lêpirsînê tên, lê ew bi çendîn mûameleyên din yên şîddete re rû bi rû diminin.

Deriyê "vebûnê" hat girtin!

Prof. Yasin Aktay

Sabahat Tuncel

Ayhan Aktar

Enqere (Rûdaw) – Pêşwaziya ku li "komên aştiyê" hat kirin li Tirkiyeyê bû sedem ku AKP pêvajoya 'vebûna Kurd" bide rawestandin. Serokwezirê Hikûmeta AKP'ê Erdoğan ku ji pêşwaziya Kurdan acis e û bûye hedefa rexneyên tûj yên partiyên muxalif, hatina ,'koma aştiyê" ya Ewrûpa da rawestandin. Li aliyê din çapemeniya Tirk bi giştî "pêşwaziya gel ya beramberê koman wek "şova DTP'ê", helwestên dozgeran wek "binpêkirina huqûqê" û hatina gerillayan jî wek "teslimbûnê" binavdike. Partiyên mûxalif û dijberên proseya aştiyê CHP û MHP ji hikûmetê bi stûxwariya hember daxwazên PKK'ê tawanbar dikin.

Li beramber coşa Kurdan ya aştiyê, helwesta partiyên mûxalif û zimanê provakatîf ya çapemeniyê ji niha ve bû sedem ku li gelek deverên Tirkiyê ye, êrîş li ser Kurdan bê kirin.

Propogandaya ku ji aliyê çapemeniyê wek "serkeftina Kurdan û têkçûna Tirkan' tê binavkirin bû sedem ku li Eleziz, Enqerê û li Konyayê mal, dikkan û avahiyên DTP'ê bibin hedefa êrîşên nijadperestên Tirk.

Ji aliyê din KCK daxwuyand ku, konsolosên Tirkiyêyê belgeyên rêwîngiyê nedane endamên koma ku wê ji Ewrûpayê vegere. Li gor daxuyaniya Cîgirê Serokê KCK'ê Zübeyir Aydar 15 kesên ku ji bo vegerê amade kirine dixwestin di 28'ê Cotmehê de wê ji Balafirgeha Düsseldorfê birêvekin Stenbolê. Di heman demê de Waliyê Stenbolê Muammer Güler daxuyand ku wê destûr nedin koma navborî ji Ewrûpayê were Stenbolê.

Herçend Aydar got ku, "ne hewce ye koma Ewrûpa bi girseyî bê pêşwazikirin ji" Serokwezir ji Pakistanê daxuyand, ku hatina koma Ewrûpayê paşvexistine.

"Muxalefet raya giştî gur dike"

Li aliyê din nûnerê saziyên civakî li ser xetimandin û helwestên tund yên dawîn daxuyandin ku wê rawestandin û xetimandina pêvajoyê bibe sedema şer û pevçûnan.

Mamosteyê Zaningeha Selçuk û pisporê siyasî Prof. Yasin Aktay, Parlamenterê AKP'ê yê Amedê Mehmut Erdoğmuş, Parlamentera DTP'ê ya Stenbolê Sebahat Tuncel û Mamosteyê zaningehê û nivîskarê rojnameya Tarafê Ayhan Aktar li ser vegera komên aştiyê û pêvajoya çareserkirina pirsgirêka Kurd de ji Rûdawê re axifin.

Prof. Yasin Aktay:

Vegera herdû grûbên PKK'ê serkeftina pêvajoya çareserkirinê ye. Lê belê CHP û MHP bi awayekî din û wek serkeftina PKK'ê berê xwe didin vê pêngavê û ev helwesta wan ne helwesteke niştimanî ye. Ew raya giştî gurdikin.

Mahmut Erdoğmuş (Parlamenterê AKP'ê yê Amedê):

Vegera herdu grûban bandoreke berfireh kir. Roja vegera wan grûban li Amedê wek cejnê bû. Ger aştî bicih bibe, pêwîst e roja 19'ê cotmehê bibe cejneke niştimanî. Pêwîst e ji bo serkeftina pêvajoya careserkirinê nazikiya rewşê li ber çav bê girtin."

Sebahat Tuncel (Parlamentera DTP'ê ya Stenbolê):

Eger dewlet rê li pêşiya ragehandina nexşerêya Öcalan negirtiba, pêngava iro wê berî du mehan bihata bicihkirin. Em bizanin ku dewlet e li ser çareserkirina pirsgirêka Kurd çiqasî pêdagir e. Divê em hinekî çaverê bikin û di biryar girtinê de lezginiyê nekin.

Ayhan Aktar (Nivîskarê Rojnama Tarafê):

Vegera grûbên aştiyê gaveke baş e û ji bo bidawianina bêbaweriyê pêngaveke giring e. Ev pêngav qriza bêbaweriya Kurdan beramber dewletê ber bi çareseriyê dibe, lê belê pêwîst e ew grûbên ku vegeriyan helwesteke wiha nekin ku bibe sedemê gurkirina raya giştî. Muxalefet jî vêya bikar tîne û bi vî awayî raya giştî li dijî hikûmetê gur dike.

Kurdekî li Arnheimê hat revandin

Arnheim (Rûdaw) - Her çend ku ev du heftiye winda ye, polisên Hollanda dawiya hefteya borî eşkere kirin ku Kurdek rûniştvanên bajarê Arnheimê ji aliyê grûbek nenas ve hatiye revandin. Metin Aydınê 45 salî ku ji Dêrsimê ye, xwediyê kafeyek û çend dezgehên otomatên qûmarê bû. Heta niha kes nizane çi bi serê Metin hatiye û ew grûba ku wî revand kî ne.

Rûniştvanê taxa Raykersvud ya bajarê Arnheime Metin Aydın ji aliyê ciran û hevalên xwe ve wek zilamekî dilsoz û rêzdar dihat naskirin. Muşteriyekî cafeya wî ji rojnameya Telegrafa Hollandî re radigihîne ku Metin Aydın ji bo wî wek bavekê bû: "Alîkariya min kir ku zaningehê bixwînim. Ez niha jî tênagihim çima hatiye revandin." Ciranekî Hollandî jî dibêje: "Min li taxa me di derbarê wan de ti tiştekî xirab nebihîstiye."

Otomobila polisan

Beriya ku Aydın bê revandin bi çar şevan, şeva 9'ê Cotmehê dema kafeyê digire û vedigere mal, hevjîna xwe agahdar dike ku du otomobîl ketine pey û heta nêzî mala wî li gel hatine. Êvara 13'ê Cotmehê 7 zilam tên ber deriyê mala Metin û bi zorê wî radikêşin nav otomobîla xwe. Ew zilam li ser otomobîlên xwe glopên şîn ên polisan datînin û wisa nîşan didin ku 'Tîmên taybet yên polis in." Niştecihên taxê bi çavê xwe girtina wî dibînin û dibin şahidê wê yekê ku 7 zilam otomobîla Aydın a Mercedes li gel xwe dibin û gûmanê peyda dikin. Ji ber Metin dikê qêr û hewar û naxwaze bi wan re biçe. Ji ber vê jî ciranên wî têkilî bi gel polis re datînin.

Polîsan hefteyek zêdetir nûçe veşartin

Polis hefteyekê nûçeya revandinê nedan çapemeniya Hollanda. Heta niha jî çîrok nehatiye zanîn û rojname ji ber sedema bêdengbûnê dipirsin ku bersiveki vekirî ji polisan nabihîsin. Hevjîna Metin jî polis zêdetir hêviyê ji capemeniyê dike û dixwaze zêdetir li ser wê dozê binivisin: "Bi wê sedemê ji bo dîtina Metin wê raya giştî çêbe û gelek kes wê karibin bibin alîkar." Birayê Metin ê biçûk Mehmet Aydın sedemê revandina birayê xwe nizane û gûmana wî naçe li ser ti kesê. Wiha dibêje: "Metin kesek zêde rastbêj bû. Kîna wî ji ti kesê nebû. Ti pirsgirêkên wî li gel ti kesê nebû. Ew ne endamê ti partiyek siyasî bû û tenê karê bazirganiyê dikir."

Tê gotin ku, beriya deh salan 12 xwediyên kafeya ku hîna Metin bikartine, hebûn. Ev yek dibe ku ji polis re rêça revandina Metin derxe holê.

Sohbetek li gel Cemal Nebez

"Ne tenê li miriyan li saxan jî rêz bigrin"

Hêmin Abdulla

Köln (Rûdaw) - Herçiqasî min pirtûkên wî xwendibûn û li gel nivîsên wî jiyabûm jî, lê belê hê derfet çênebûbû ku Cemal Nebez ji nêzîk ve bibînim. Hefteya borî dema dibihîze hevkarê me Ako Mihemed ji Hewlêrê hatiye, bi trênê ji Berlinê heta Kolnê tê. Dema li stasyona Kolnê me mamoste Cemal dît, min ne dixwest wek Faris dibêjin 'bibim mêvanê nevexwendî.' Lewma li gor min normal bû tenê slavekê lê bikim û piştre wî û mêvanê wî bi tenê bihêlim. Lê wî bi germî em herdu hembêz kirin û vexwendin li gel wî herin cihekî aram rûnin.

Berî wî bibînim, min wiha hizir dikir ku Cemal Nebez kêmaxaftin be û wek beşekî zêde ji wan akademisyenên min berê naskiribûn, corek ji nefismezinî û xwe zana dîtin pêre hebe. Helbet ger wiha bûya jî, neheqî nedikir. Lewre bawer nakim Kurdekî paqij hebe xwe deyndarê Cemal Nebez nehesibîne, ku bi kitêb û lêkolînên xwe çavê zêdeyî nifşekî vekir û ew fêr kirin çawa bi şêwazeke dirust hez ji welat û neteweya xwe bikin. Lê piştî hevdîtinê û gotûbêjê, min fahmkir ku Nebez ne ku bi tenê iddiaya zanabûnê nake, lê dibe ku bi tundî jî berê xwe dide xizmetên ku heta niha ji netewa xwe kirine.

Nebez digot: "Astengî pir bûn, yan na me karibû karên mezintir ji pêk bianiya." Dema qala hinek xeletiyên me yên dîrokî jî ku hinek kesayetiyên Kurd dikin û piştî derbasbûna deh salan ser wan poşman dibin, kir digot: "Niha çi feyda poşmaniyê heye? Êdî dema pêwist bo rastkirina xeletiyan derbas bûye." Dibe ku ev peyv bo kesên ku çarenûsa Kurdan niha di destê wan de ye, zengilê hişyariyê be: Xeletiyên dîrokî nekin, jiber dibe ku êdî dema we tune be bo rastkirina wan.

Kêfa min ji rûniştinên dûr û dirêj re naye. Bi baweriya min gotûbêjeke wiha berhemdar ku herdû alî ji hevdu fahm bikin û li hevdu guhdarî bikin, divê ne zêdeyî seatekê dirêj bike. Nemaze ku ew kesê tu gotûbêjê li gel wî dike Kurd be bi piranî berî derbasbûna wê seatê ji tu hest dike bi dûbarebûnê û vegotina çîrok û agahiyên berê. Lê belê bi Cemal Nebez re ne tenê seatek lê dibe ku rojek bi temamî jê kêm be bo guhdarikirina wî û danûsitendinan li gel wî.

Cemal Nebez di nava her behseke germ û giliyekî rast de serpêhatiyeke xwe ya li gel Beşîr Muşîr vedibêje. Dema behsa –ustad dikir, bi girnijîneke dilovan û xoşewistiyeke mezin diaxft. Herwiha dema axaftinên mamosteyê xwe ji dûbare dikir, ji dilê xwe tiqetiq pê diket û dikeniya.

Cemal Nebez behs dikir çawa di dema xwe de wek mamosteyekî zaningehê li Almanya piştivaniya wan xwendekaran kir ku xwestine mamosteyên wan li wan guhdarî bikin. Lê mamoste jî dil hevkariya wan nedikirin loma jî wan aciz dibûn. Nebez digot: "Pêwîst e rêz li mamosteyan bê girtin." Dema piştre jî qala mamosteyên xwe dikir, min hest dikir ku pir bi rêzdarî qala wan dike û bi serbilindî behsa wan dike. Wek mînak derbarê mamosteyekî xwe yê Almanî ku zanayê gerdûnnasiyê bû digot: "Miroveki pir zîrek bû. Di jiyana xwe de pir kêm digrim, lê ser mirina wî mamosteyê xwe yê zana pir giriyam."

Cemal Nebez (Wêne: Rûdaw)

Mamoste Cemal digot: "Mirin tiştekî xwezayî ye û her tê." Bawer dikim ku hatina vî tiştê xwezayî wê hinarikên gelek xwendkarên vî mirovî bi rondikan şil bike, lê gelo ne baştir û rasttir e ku heta sax e rêz lê bê girtin? Hogirek dibêje sedemê giringiya Cemal Nebez jiber ew diyardeyê û pir zehmet e di nav Kurdan de dûbare bibe. Çiqasî rind bû ger me bêhtir qedrê vê "diyardeya dûbarenebûyî" zaniba.

Hozanê navdar Baran:

Hostayê min bavê min bû

İsmet Siverekli

Rûdaw (Berlin) - Hozanê navdar (Ali) Baran, bi du zaravayên kurdî stranan pêşkeş dike. Ew ji bajarê Dersimê ye. Malbata wî li herema Dersimê de malbateke navdar e. Bavê wî hunermendê bi nav û deng Mahmud Baran ê. Ew di nav stranên Arif Cizrewî, H. Cizrewî, Kewîs Axa, Meryem Xan û de mezin bûye û hê jî stranên wan dengbêjan arajman dike û bi awayekî nûjen distirê. Stranên wî ye şoreşgerî bûn sedemê terikandina welat.

Em sohbeta xwe bi sedemên derketina ji welat dest pê dikin: "Ez cara yekem di sala 1976'an de li navçeya Xozatê, Dersimê derketim ber gel û bi kurmancî stran got. Pişt re li gelek deran bi stranên şoreşgerî derketim pêşberî gel. Stranên min li ser gel gelekî bandor kirin. Ji bo vê yekê polîsê Tirk gelek caran êrîşê min kirin. Min di sala 1977'an de li bajarê Amedê di sînemaya Dîlanê de konserekî xurt lidarxist û li vir hatim girtin û du mehan di girtîgehê de mam. Piştî girtîya Amedê, min koçe Almanyeyê kir."

Hozan Ali Baran, li diasporayê ji bo perwerdebûna xwe serî li zanîngehê dixê û beşa kîmya û muzîke dixwîne. Piştî re dest ji xwendina kîmyayê berdide û bi tenê bi muzîkê re mijûl dibe. "Min li diasporayê xebatê xwe yên mûzîkî domandin û di sala 1981'an de albûma bi navê "Lo warê" derxist. Piştî vê albûmê min di 1982'an de "Derîyê Hepisxane", di 1987'an de "Ey Dersim", di 1989'an de "Helepçe û Zindan" û di 1991'an de "Cene Cene" amade kir."

Baran di sala 1992'an de serî li saziyên fermî dixê û dibe hemwelatiyê Alman. Di vê salê de serdana Tirkîye û Kurdistanê dike û li gel hunermendê Tirk Arif Sağ xebata hûnerî dimeşîne: "Piştî zivirandina min li Kurdistanê, min demekî dirêj bi hunermendê Tirk Arif Sağ re xebatê kir. Di ancama vê xebatê de min di 1985'an de kaseta "Destê Ma", ku ji alîyê radyoya Alman ve hatibû keydkirin, amade kir. Paşe min albûma "Destê Ma" û di sala 2000'an de jî "Evina Me" û di 2005'an de "Teberik" çêkir."

Ji bo wî jiyan welat û gelê Kurd e: "Jiyanek bê gel wek germiyek be tahm e. Daxwaza min ewe ku zarok bi çand û adetên Kurdî bên mezin kirin û jiyankirin. Hevîya min ewê ku ez ji gele xwe re xizmetê bikim û ev felsefeya jiyana min e û ew ji bo min serbilindî ye."

Hûnermendiya wî ji malbatê tê: " Ji mal de em bi kurmancî dipeyivîn. Bavê min hunermendê bi nav û deng Mahmud Baran e. Di sala 1975'an de çu ser dilovaniya xwe. Kaseten mûzîkê yên bavê min hene û dayika min jî xweş distre, ji bo vê sedemê zarokatiya min di nav hûnerê de derbas bû."

Ew ji herema zazakî tê û stranên xwe herî zêde bi zaravê kurmançkî distire: "Ez ji herêma Dêrsimê me. Li wir bi gelemperî bi kirdkî tê axaftin. Lê ez zêde bi zaravayê xwe kurmancî distirim, li gel vê yekê bandora zaravayê zazakî jî li ser min heye û car caran dimilî jî distirim. Ez ji zaravayê dimilî hez dikim; çava ku Kurdê Dihokê bi soranî distirin, ez jî bi dimilkî distirim. Ez di albûmên xwe de her dem 2 an jî 3 stranên dimilkî bi cih dikim.

Berê bi çend mehan UNESCO'yê li ser zimanên ku li ber wendabûnê ne, raportek weşand û di vê raporê de zimanê zazakî jî hebû: "Zimanê dimilkî di demekî zehmet de ye; lê pirsgirêka mirovên ku dimilî diaxifin eve ku zimanê xwe di jiyana rojane de bi kar nayînin. Dimilî hemû li heremekê jiyan nakin û ji hev qetiyane; di komkujiyan de derbas bûne. Gelê Zaza ji dema Osmaniyan de heta îro bûye berxê ber kêrê. Piraniya wan Zerdeştî ne, bi zor û komkujiyan bûne Musluman. Li Tirkiyeyê nêzîkê 3 mîlyon Zaza hene û zimanê wan di xetera tunebûnê de ye, eger em lê xwedî dernekevin. Rewşa dimiliyan li ser min bandoreke mezin kiriye. Ez hîn zarok bûm, apê min stranek ji min re digot, navê stranê "Bûkê" bû. Ev stran min di sala 1987'an de di albûma 'Ey Dêrsimê' de got. Bandora wê stranê li ser min nebûyane, ez îro nedibûm hunermend."

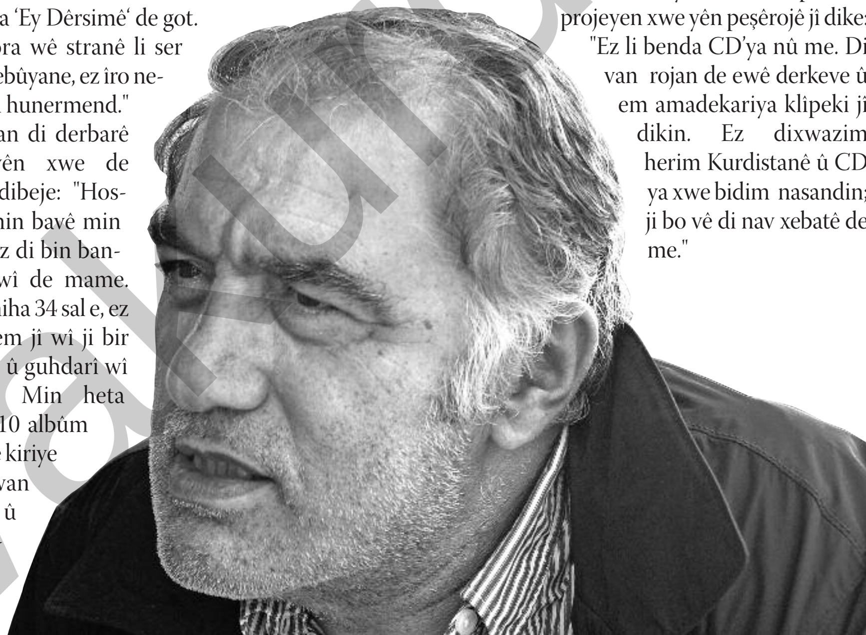
Baran di derbarê hostayên xwe de wiha dibeje: "Hostayê min bavê min bû û ez di bin bandora wî de mame. Heta niha 34 sal e, ez her dem jî wî ji bir nakim û guhdarî wî dikim. Min heta niha 10 albûm amade kiriye û di wan hemû albûman de yek an jî du stran ê bavê min in. "

Gelek stranbêjên Kurd guhe xwe nadin wêjeya Kurdî: "Eger stranbêjên Kurd guhê xwe nedin wêjeya Kurdî, ev yek şaşiyek pir mezin e. Hunermend wek ronakbîr divê pirsgirêken gelê Kurd bide ber çav û jana dilê dayikên Kurd bizane. Eger mirov vê nede ber çava, wê çawa stranên kurdî bistirê û çawa rewşa gelê xwe bîne ziman. Stranbêj nikare bêje 'ez tenê distirim, jiyana Kurdan û daxwaza gelê Kurd ne pirsgirêkên min in.' Divê stranbêj stranên xwe bi xwe çêke û binivîse. Ji bo vê yekê divê daxwaza gelê xwe bizane, rewşa wî bi stranan bîne holê.

Di hunera we de rola Cegerxwîn, Feqiyê Teyran û Melayê Cizîrî çi ye? "Min ji berhemên Cegerxwîn, Feqiyê Teyran û Melayê Cizîrî sûd wergirtiye. Raza diroka Kurdan di nav berhemên van hunermend û nivîskaran de ye. Divê mirov ji wan sûd bigre. "

Hozan Ali Baran dixwaze serdana Herêma Kurdistanê bike: "Ez dixwazim serdana Kurdistanê bikim û li wê derê konseran bidim. Ez naxwazim wek turist herim wir. Daxwaza min ev bû ku dezgehek Kurd min dawet bike û li gel min bixebite."

Baran di dawiyê de bahsa pîlan û projeyen xwe yên peşêrojê jî dike: "Ez li benda CD'ya nû me. Di van rojan de ewê derkeve û em amadekariya klîpeki jî dikin. Ez dixwazim herim Kurdistanê û CD ya xwe bidim nasandin; ji bo vê di nav xebatê de me."

Hozan Baran: Ez hîn zarok bûm, apê min stranek ji min re digot, navê stranê "Bûkê" bû *(Wêne: Rûdaw)*

Fîlmên Fransî li Hewlêrê bûn

Hewlêr (Rûdaw) - Li Hewlêrê mîhrîcana fîlmên kurdî û fransî destpêkir. Di çarçova mîhrîcanê de gelek fîlm tên pêşkêşkirin. Navenda Çanda Fransî ya Hewlêrê di çarçova çalakiyên hunerî de li Hewlêrê mîhrîcana fîlmên kurdî û fransî li dar xist. Mîhrîcana di 21'ê cotmehê de destpêkir û 4 rojan berdewam kir. Di çarçova mîh- rîcanê de gelek belgefîlm, kurtefîlm û fîlmên metra dirêj hatin nîşandan. Fîlmên ku li deverên cuda yên bajar û li qadên vekirî hatin pêşkêşkirin, rastî eleqeyek mezin hatin .

Rêvebera Navenda Rewşenbîrî ya Fransayê, Emly Bonze berî destpêka festîvalê bal kişand ser wê yekê ku armanca wan ji festîvalê duristkirina pirek çandî di navbera Fransa û Herêma Kurdistanê ye. Bonze spasiya Hikûmeta Herêma Kurdistan û sponsorên festîvalê kir. Zêdetirî 10 şîrket wek sponsor pişikdariya festîvalê kirin.

Di festîvala sînemayê de rojane kurtefîlmek kurdî û filmekî fransî bi jêrnivîsa kurdî ji bîneran re hat pêşkêşkirin. Di nav fîlmên fransî de fîlmên wekî Xêrhatin, Largo Winch, Azur, Asmirû û neslê pêncem jî hebûn. Fîlmane novborî filmên navûdeng ên sînemaya Fransayê ne.

"Bir Dağ Kavmi, Kayıtdışı Bir İsyan"

Kitêba Serhildana Sasonê

Salihê Kevirbirî

Rûdaw (Stenbol) - Kitêba siyasetmedar û nivîskarê Kurd Abdullah Kaya ya bi navê "Bir Dag Kavmi, Kayıtdışı Bir Isyan" (Qewmekî Çiyê, Serhildaneke Neqeydkirî) ji nav Weşanên Avestayê de derket. Kitêba dabaşa mijarê, bahsa serdemeke reş-tarî û tije êş û jan ji me re dike. Bi gotineke din, kitêb bi vegotineke herikbar bahsa "Serhildana Sasonê" dike ku di nîveka salên 1930'yî de pêk hatiye.

Abdullah Kaya di amadekirina kitêbê de, li gel ku serî li çavkaniyên nivîskî daye, wisa jî bi kesên ku bûyer jiyane û bi mirovên wan bi xwe re daye û standiye, fikir û ramanên wan wergirtiye.

Nivîskarê kitêbê Kaya li ser kitêba xwe wiha dibêje: "Hema bêje herkesê ku hay ji serdema nêz ya Tirkiyeyê heye, "Serhildana Sasonê" bihîstiye. Lê ez di wê baweriyê de bûm ku derbarê tiştên li wir qewimîne de, pir kêm agahî hene. Min xwest perdeya li ser bûyera sernixûmandî ya ku ji dinyaya derve dûr e rakim. Bi ser de jî min xwest ku Tirk, Kurd û nifşên bên hay ji vê karesata pêkhatî bibin.

Abdullah Kaya, di sala 1947'an li Hezoyê (Kozluk) hatiye dinyayê. Piştî qedandina Lîseya Sêrtê, ji Beşê Îdarî û Siyasetê ya Fakulteya Zanistên Siyasî ya Zanîngeha Enqereyê mezûn dibe. Piştî mufetîşiya salan a burokrasiyê dikeve nava siyasetê. Serdemek Serokatiya Şaredariya Hezoyê dike. Paşê di DEP, HADEP û DEHAP'ê de rêveberî dike. Li sazûmana leşkerî ya bi navê JÎTEM'ê tê işkencekirin û dikeve girtîgehê.

Gelek gotarên Abdullah Kaya di rojname û kovarên cuda de hatine weşandin. Her wiha Kaya bi navê "Hevriz Ağacı" (Weşanên Îletîşîm, Stenbol, 2002) û "Bablekan" (Weşanên Pêrî, Stenbol 2004) xwediyê du kitêban e.

(Wêne: Rûdaw)

Şêwekar Serhad Bapîr:

Haya ronakbîrên Kurd, ji hunera resiman tuneye!

Serhad Bapîr kî ye?

Ez di sala 1964'an de li bajarê Tetwanê yê li Bakûrê Kurdistanê hatime dinê. Navê bavê min Mele Seîd Çeliker e û ew û bav û kalên wî ji Cîzara Botanê ne û bi gelek bavan her mele bûne. Diya min ji koçerên Eşîra Alikan e. Bereket di nav da be, em 12 xwişk û bira ne û herwiha 8 ji me zanîngehan qedandine. Min dibistana despêkê li Farqîn û Tetwanê û yên navîn û lîseyê jî li Tetwanê xwend. Di despêka sala 1983'an ji ber xebatên min ên polîtîk serê min kete beleyê û dewleta Tirk li min geriya, wek firar nêzîkê 2 salan li Tirkiyê mam. Di dawiya sala 1984'an wek multeciyekî polîtîk ez derbasê Yunanîstanê bûm û ji hingê va ez li Yunanîstanê dijîm. Kevaniya min Yunan e û ez bavê Sîpan (17), Siyabend (11) û Sosinê (5 salî) me. Bi xêra xebata min a bi metodîk û îstîqrar, zarokên min û xanima min baş fêrî kurmancî bûne û herwiha dixwînin û dinivîsînin.

Atina (Rûdaw) - Şewekarê Kurd ê navdar Serhad Bapîr hêj di biçûkahiya xwe de bi qabîliyeta xwe ya çêkirina resiman dihese. Her çiqas ku ew xwendakarekî jêhatî jî bûye lê dîsa jî ew li gor gotina wî bi "tiştê beradayî", bi çêkirina resiman mijûl dibû. Di rastiyê da çêkirina resiman ji bo wan huner û qabîliyetekî malbatî bû. Niha li cem 8 xwişk û birayên wî jî qabîliyeta vê hunerê kêm zêde heye. Birayekî wî li Kurdistanê akademiya hunerên ciwan dixwend lê ji ber zordariya dewleta Tirkan dev ji xwendina xwe berda. Herwiha xwişkekî wî li Tirkiyeyê akademiya hunerên sipehî qedand û niha wek mamosteya resim li wir dixebite. Belê Serhad Bapîr di derbarê gelek pirsên din de bersiva Rûdawê da.

Te çawa dest bi hunera şêwekariyê kir?

Piştî ku ez wek multeciyekî bê cî û war gihîştim Yunanîstanê, li vir li bajarê Selanîkî, di navbera salên 1987-1992'an da min di akademiya hunerên sipehî ya zanîngeha Arîstoteles beşa resim xwend. Ji bo xwendina xwe min ji Enstîtuya Kurdî ya Parîsê bursa xwendinê stand. Herwiha di navbera salên 2001-2007'an da jî min beşa grafîkê (dîploma diduyan) xwend. Ji sala 1997'an û pê va ez di dibistanên navîn û lîseyan da wek mamosteyê resim, fotograf û dîroka hunerê dixebitim.

Te heta nîha li çend cihan pêşengeh vekîrîne?

Heta niha min 6 li Yunanîstanê û 1 jî li Swedê, 7 pêşengehan vekiriye û herwiha ez beşdarê nêzîkê 100 pêşengehên din bûme. Pêşengeha min a herî mezin û ya herî zêde balê kişand, îsal di mehên nîsan û gulanê da li Navenda Çand û Hunerê ya Vafopulîo ya bajarê Selanîkî pêkhat. Di vê peşengeha xwe de min 92 berhemên ku di navbera salên 1988 û 2008'an da çêkiribû nîşanê hunerdostan da. Bajarvaniya Selanîkê ji bo vê pêşengehê katalogekî sipehî da çapkirinê.

Çi dihêle ku tu her dem li çêkirina resman germ bibî?

Afirandina hunerê dişibe wek deynekî ruhî, ango çawa ku mirov deyndarê hinan be û ji mecbûriyetê divê ku mirov vî deynê xwe bide. Huner, ango ji bo min resim û grafîk, wek nan û avê ye ku min xwedî dike û min li ser piyan dihêle.

Civaka Kurd bi çi çavî li hunera wênesaziyê dinêre?

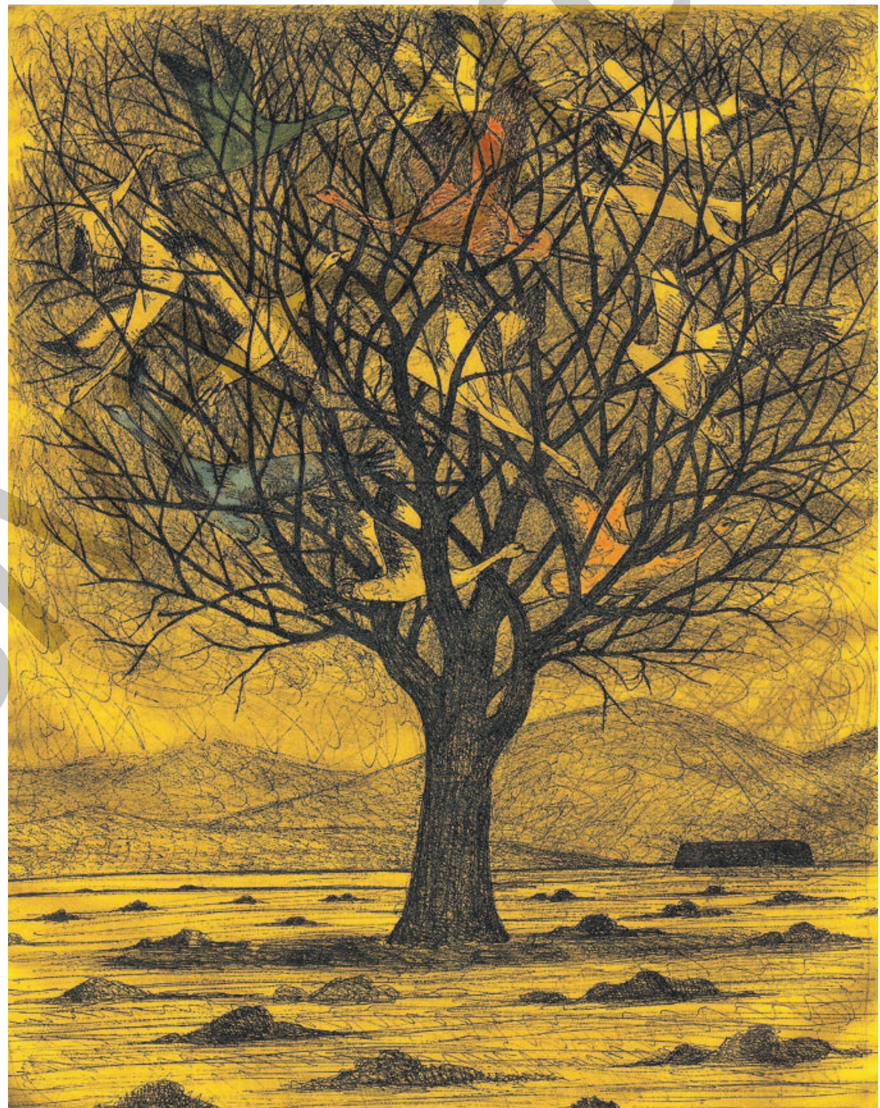
Bi tu awayî em nikarin di warê hunera nîgarî da bi pîvanên welatên pêşketî li civata Kurdan binêrin. Ji bo ku di nav civatekî da huner geş bibe, divê kes û saziyên ku qedrê hunerê dizanin hebin, divê bazara hunerê hebe, divê civanbendên (koleksiyon) kesan û saziyan hebin. Divê galerî û muzaxaneyên hunera nîgariyê hebin. Divê rexnevan û dîrokvanên hunerê hebin. Li ba me hima bêje tu tişt ji vana tuneye. Heta niha ji bilî civanbenda xanim Hero Telebanî, haya min ji tu civanbendên din tuneye. Malesef heta niha tu îmkanên min çênebûn ku ez karibim hunera ku ez wê diafirînim pêşberê Kurdan bikim. Tenê di sala 2001'an de min pêşengeheki grafîkan di Kitêpxaneya Kurdî ya Stocholmê da pêkaniye, min li wê derê derdorê 50 berhemên xwe yên ku li ser Kurdan û pirsgirêka Kurdî bûn nîşanda, lê ev pêşengeha min bala Kurdên Swedê nekişand û gelek kêm kes hatin pêşengeha min. Her çiqas eve ji 20 salan zêdetir e ku ez hunera xwe diafrînim, heta niha kovar, rojname û televîzyonên Kurdan bala xwe nedane hunera min.

Em bêjin eger tu pêşengeheke resmên nû (kesên tazî) li Amedê an jî lî Hewlêrê vekî, li gor te wê reaksiyona civakê çawa be?

Di hunera nîgariyê da, çêkirna resmên mirovên tazî yek ji wan mijarên sereke ye. Di akademiyên hunerên sipehî da, li seranserê cîhanê (dewletên musluman ne tê da) perwerdeya xwendekaran li ber modelên tazî çêdibe, ango xwendekar bi salan şiklê morfolojiya laşê mirov fêrdibin. Di hunerê de mijara nîşandana jin û mêrên tazî tiştekî ye û porno tiştekî dinê ye û ti têkiliya van her du yan bi hev rr tune. Ku li bajarên Kurdistanê jî pêşengehên mirovên tazî pêkbihata wê temaşevan û hunerdostan peydabikira. Ez bawer nakim ku wê hinde reaksiyonên xwirt yên beşekî civatê li himberê vê yekê pêkbihata.

Doza kurd, problemên polîtîk di hunera te de çawa dikarin cî bigirin?

Em wek zarokên neteweki bindest û şikestî hatin dinê. Em di pêvajoya têkosîn û daxwazên ji bo azadiya gel û welatê xwe da mezin bûn. Bê guman ev rewş çawa ku di hemû beşên din yên afirandinê da jî wisa kir, bandora xwe li hunera nîgarî jî kiriye. Mijara beşekî mezin yên grafîkên min Kurd û doza Kurdan e. Di van grafîkên min da ew nerazîbûn û protestoya min ya li himberê bindesthiştin û stuxwariya Kurdan hene. Lê belê ev berhemên min di nav sinorên îdeolojiyên hişk û totalîter de asê nemane, îdeolojiyên hişk û totalîter tenê dikarin bêhn li hunerê biçikînin.

Bindesti, 2005, grafîka li ser bleksiglass û dar, 102x82 cm.

Di hunera şêwekariyê de xewna te ya herî mezîn çi ye?

Her çiqas ku heta niha min hunerekî grafîkî yê bi pîvanên navnetewî afirandibe jî, wek kes hê gelek rê li ber min heye û divê hê ez ji nanê gelek tenûran bixwim. Mirov tenê bi xebatekî bi israr û zêde dikare xwe pêşbixe.

Lî dîasporayê, hunermendên Ewrûpî lî resmên te çawa dinêrin û bî kîjan çavî pêşwazî dîkîn?

Tenê tecrubeya min a Yunanîstanê heye, li vir grafîkên min bi gotinên pesndar têne qebûlkirinê, dîrokvanên hunerê yên Yunan gotar û analîzên berfireh li ser berhemên min nivîsîne. Lê bele, dema ku dewleta mirov tunebe, hingê wek hunermendekî "welatekî wenda" per û baskên mirov jî şikestî ne, gelek derî û îmkan li pêş mirov girtî ne, di danasîna berhemên xwe da rewşekî asê û zehmet dertê pêşiya meriv.

Plan û projeyên te yên pêşerojê...

Ji bo plan û projeyên din bê guman hevkariya bi sazî an jî bi kesan ra hewce ye. Mînak minê bixwesta bi rêya bajarvaniyên Amed an jî Tetwanê, li Bakûrê Kurdistanê, ji bo demekî destnîşankirî atolyên resim û grafîkê avabikira û dersan bida ciwanên Kurda.

Di sala 2006'an de ez çûm Herêma Kurdistanê, li wir ez ji hunermendan fêrbûm ku vayê di her du akademiyên hunerê yên zanîngehên Silêmaniye û Hewlêrê ne atolyên grafîkê hene û ne jî tu mamosteyên ku karibe dersên grafîkê bide xwendekaran. Minê bixwesta li wir atolyekî grafîkan avabikim û dersan bidim.

Eger gotineke te ya din hebe, kerem ke...

Ez bi derketina rojnameya Rûdawê kêfxweş bûm. Her wisa gelek kêfa min hat ku rojnameya bi navûdeng Le Mond Dîplomatîque jî bi kurdî bê weşan. Ev bûyerekî gelek hêja ye û di sewiya navnetewî da statuya zimanê kurdî zexmtir û xwirttir dike.

Polîsên jin yên Silêmaniyê bêzar in!

Dastan Sediq / Sara Haci

Silêmanî (Rûdaw) – Silêmanî yekem bajar bû ku di destpêka sala 2003'an de li Îraq û Kurdistanê cara pêşî jinên polis û hêzên ewlekariyê anîn ser kolanan. Niha 94 jin wek polîs û karmendên trafîkê li Rêveberiya Trafîka Silêmaniyê kar dikin: 12 efser, 31 wekîl û 26 fermanber in. Lê hejmara polîsên jin her ku diçe kêm dibe.

Çira Ehmed Letîf yekem polisa jin a trafîkê ye û ji aliyê piraniya şofêrên Silêmaniyê bi navê "polîsa por zer" tê naskirin. Çira Ehmed serbilind e ku li Silêmaniyê bûye yekem polîsa jin: "Dema min ev kar kir, gelek kesan destxweşiya min kirin, lê hinek kesan jî qiselok avêtin min."

Çira ku niha efserek e û du stêrkên polîsên trafîkê li ser milê wê ne, li beşê yasayî yê Rêveberiya Trafîka Silêmaniyê kar dike. Ew bi qise û qiselokên mêran ji karê xwe xemsar nebûye: "Ez niha jî amade me careke din herim kolanan. Ji ber min jî nexweşiyê dest pê kir. Dema şandeke fermî ji welatekî dihat, min wek nimûneya wekheviya jin û mêran li Kurdistanê destnîşan dikirin."

Piştî şeş salan ku polîsên jin di nav hêzên trafîkê de bi cih bûn, Rêveberiya Polîsên Trafîka Silêmaniyê polîsên jin ên trafîkê vegerandin nav Rêveberiya Trafîkê û niha hejmara jinan li kolanan gelek kêm bûye. Ji Rêveberiya Trafîka Silêmaniyê Sertîp Bextyar Mihemed bo Rûdawê wiha daxuyand: "Kêmbûna polîsên jin ên li kolanan ne bi awayekî yekcarî ye. Karê karmendên me ne tenê rêxistina çûnûhatina ser kolanan e, lê di beşê tomarkirinê de jî kar dikin. Kêmbûna jinan bi biryareke fermî ve ne girêdayî ye, lê peywendiya wê bi cesareta polîsên jin ên trafîkê ve heye ku ew amade ne dakevin kolanan."

Sertîp Bextiyar rexneyê li polîsên jin ên trafîkê digre û dibêje ku li her derê xwe piçûk dikin û îmkanên xwe nizanin: "Hinek polîsên jin ên trafîkê bi mercê li kolanan tên wezîfedarkirin û gelek caran kêmasiyên wan tên lêborîn û di heman demê de wek mêran meaş werdigirin. Em gelek caran li kêmasiyên polîsên jin ên trafîkê diborin ji ber hinek ji wan rastî pirsgirêkên civakî tên."

Çira Ehmed jî sedemê kêmbûna polîsên jin ên trafîkê li kolanan vedigerîne beşek ji wan faktorên ku Sertîp Bextyar qala wan kir û dom dike: "Tunebûna cihê hewandina polîsên jin ên trafîkê sedemeke kêmbûna wan e."

Soran Mihemedê 24 salî li Silêmaniyê şofêrê taqsiyê ye; ewqasî ji polîsên mêr ên trafîkê tirsiyaye ku niha kêfa wî bi dîtina polîsên jin tê: "Dema polîseke jin a trafîkê dibînim, kêfa min tê, ji ber ku ez ji ajotina otomobîlê pir hez dikim û ew jî li hinek binpêkirinên me diborin." Soran Mihemed dide zanîn ku kêmbûna polîsên jin li kolanan ji ber paşketina civaka Kurd û pirsgirêkên civakî ye.

Karmenda trafîkê Ejîn Hesen Salih tekez dike ku ew ne amade ye here kolanan û vî karî bi karekî nebaş bi nav dike û wiha axaftina xwe bi dawî tîne: "Dibe ku dîtina me li kolanan bandorê li proseya mêrkirinê jî bike. Civaka me van karan qebûl nake. Xelk dîtina jinan li kolanan wek karekî xirab dibîne, herwiha bi heman nerînê berê xwe didin polîsên jin ên trafîkê."

Herçiqas polîsên jin tên hezkirin jî, lê hejmara wan kêmtir dibe

Nîlîsa stranbêjên keç ditirsîne!

Nîlîsa (Wêne: Rûdaw)

Rûdaw (Hewlêr) – Nîlîsa ku nû dest bi karê strangotinê kiriye, di klîba xwe ya yekem de tirs xist dilê keçên stranbêj. Navê berhema wê "Çît Pê Gotim" e. Karên vê klîbê wê çend rojên din biqede û wê bê belavkirin. Ev stran ji teksta Heme Seîd Îbrahîm e û melodiya wê jî aliyê Helkewt Zahir ve hatiye danîn. Hêmin Hûsên karê parvekirina mûzîka wê girtiye stûyê xwe. Derhênanê wê jî stranbêj Deşnê Mûrad e.

Nîlîsa ji bavekî Kerkûkî û dayikeke Helebçeyî ye. Ew di sala 1988'an de li Silêmaniyê ji dayik bûye. Nîlîsa di sala 1999'an de li gel malbata xwe koçberî Britanyayê bûye û li bajarê Londonê bi cih bûye. Niha Nîlîsa xwendevana qonaxa dawî ya beşa zanistiya dadî ya bijîşkî (Forensic Science) ya zaningeha London Southbank e.

Nîlîsa di hevpeyvînek li gel Rûdawê de dibêje ku di despêkê de gelek ji beşa çapemeniyê hez dikir, lê piştî xwendina salekê ya derbarê ragihandinê de dest jê berda û niha diçe kolêja bijîjkî. Lê her tevlî konserên koma kurdî ya hunerî ya bi navê Arya bûye: "Destpêka derketina dengxweşiya min di konsereke Londonê de bû. Min li wê derê straneke Çopî Feteh got. Wê demê ez ewqas tirsiyam û heta dawiya stranê jî bîra min çû. Lê dema ez li ser dikê hatim xwar, gelek destxweşî li min kirin û gelek ez paldam ku berdewam bim. Ez evîndarê dengê Çopî me."

Nîlîsa jî bilî xwendin û stranbêjiyê, wêneyan jî digre. Nîlîsa ew dan bi wê yekê dide ku ew herdu biwar ji hev dûr in û dibêje: "Hemû wêneyên min yên jinên Kurd in. Ew beşa ez dixwazim bixwînim divê li ser mafê jinan be, li ser destdirêjî, şiddet û kuştina jina kar dikim. Ez bi niyetim di pêşerojê de bêm Kurdistanê û di derbarê bijîjkiya dadî de kar bikim."

Di yekem ezmûna xwe de Nîlîsa li ser klîbên kurdî pir bi berevajî dibêje: "Nivê klîbên Kurdî ji alî kalîtê ve faşîl in." Ew klîbên ku bi nivrûtî û wirûjêner derdikevin bi pêşketin binav dike û dibêje: "Eger sibe daxwaz ji min hat kirin bi cil û bergekî nivçerût û wirûjêner klîbekê çêkim, nabêjim na. Huner tiştek wiha ye ku divê ez hemû tiştên wê bipejirînim. Ez dikarim li gor stranê bikim û eger daxwaz ji min hat kirin, normal e lê her kesekî stîleke xwe heye."

Li Amedê 50 jinên kompûterzan

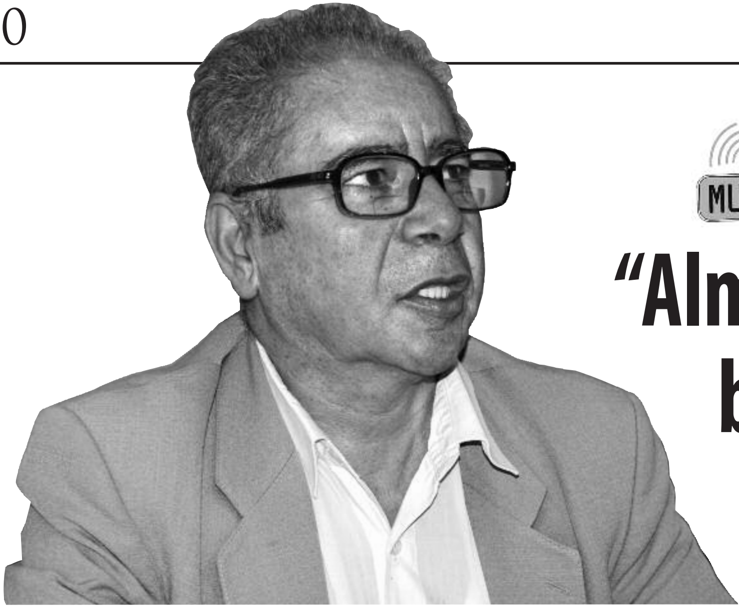
Jinên ku kursê bi serkeftî qedandin, sertîfîkayên xwe girtin.

Amed (Rûdaw) – Kûrsa komputerê ya bi kurdî û îngilîzî ya Komeleya Jinan a Cerenê bi dawî bû û 50 beşdarên kursê serkeftî sertîfîkayên xwe girtin. Beşdariyên qursa zangirtê (komputerê) ya kurdî û îngilîzî bi merasîmek li Parka Ekînê sertîfîqayên xwe girtin. Şaredarê navçeya Amed, Kayapinarê Zülküf Karatekin, cîgirê Şaredariyê Aynur Özbek, endamên meclîsa şaredariyê, rêveberên Komeya Jinan a Cerenê başdarî merasîmê bûn. Di merasîmê de rêvebira Komeleya Jinan a Cerenê, Şükran Mızrak ji ber alîkariyê spasiya şaredariya Kayapinarê kir û got ku wek komelê û şaredarî wê xebatên wan bidomin. Şaredarê Kayapınarê Zülküf Karatekin jî di derbarê xebatên Kurdan de wiha axifî: "Ji roja ku me dest bi xebatan kiriye û heta niha, ji bo ku gelê me di rewşek baş de bijî, çi ji destê me hat, me kir. Her wiha me şaredariya civakî jî pêş xist. Mirovên me, yên ku ji ber pevçûnên li erdnigiriya me neçarî koçberiyê bûn, li bajaran rastî gelekî pirsgirêkan hatin. Ji ber wê jî em vê xebatê girîng dibînin." Piştî axaftinan, sertîfîqa li beşdarên kursê hatin belav kirin.

Divê jin hay ji xwe hebin!

Rûdaw (Serwisa Cihanê) – Li gor lêkolîneke Zaningeha Yale ya DYA'yê, wê di pêşerojê de bejna jina kin bibe, lê qelewtir bibin. Di heman demê de wê rewşa wan a tendurustî jî baştir bibe û kolesterola wan kêmtir bibe, dilê wan jî saxlem û bi hêz bibe. Li gor dema niha wê jin derengtir bikevin menopozê.

Li gor lêkolînan û agahiyan tê diyarkirin ku guhartina mirovan berdewam e. Li gor lêkolîna biyolog Prof. Stephen Stearns, li DYA'yê li hêrêma Framinghama bi Massachusettsê ve girêdayî, ji sala 1948'an heta niha li ser 14 hezar kesên dilê wan saxlem lêkolîn hatiye kirin û encamên wan hatine tomarkirin. Di lêkolînê de 2 hezar 338 jinên navsere anîne beramberî hev. Li gor encama xebatê, jinên kin û qelew ji yên zehîf û bejinbilind bêhtir dibin xwediyê zarokan. Jinên ku di ciwantiyê de zarokan tînin dinyayê û jinên dereng dikevin menopozê bêhtir dibin xwediyê zarokan. Di heman lêkolînê de derket holê ku jinên tansiyon û kolesterola wan nizm be, jinên ku di temenê ciwaniyê de dibin dayik bi derengî dikevin menopozê û hejmara zarokên wan zêdetir e.

"Almanya dixwaze bi kurdî xîtabî Kurdan bike"

Feyad Osman (Wêne: Rûdaw)

İsmet Siverekli

Berlin (Rûdaw) - Radyoya bi nave "Bernama Kurdî", li paytexta Almanya Berlînê weşanê dike. Bernama Kurdî, li diyasporayê wek Radyoya Dengê Almanyayê tê binavkirin. Dengê Almanyayê Beşa Kurdî, di weşanên xwe de cih dide babetên cihêreng yên pirsgirêka kurdî ên wek ziman, muzîk, çand, civak, dîrok, ol û dengûbas. Mijarên nûçeyan ne tenê ji Almanyayê, herwiha ji hemû welatên Ewrûpayê ku Kurd lê dijîn, tên bijartin. Peyamnêrên radyoyê, li welat û li herêmên Kurdan raporên xwe bi awayek zindî pêşkêş dikin.

Em bi navê Rûdawê çûn navenda radyoyê û ligel berpirsyarê wê Osman Feyad sohbetek germ pêk anî. Feyad Osman, ji Kurdistana Sûriye ye û nêzîkî 36 sal e li Berlînê dijî. Osman, li Zanîngeha Azad a Berlînê be-şa rojnamegerî xwendî ye. Osman, di derheqê radyoyê de diyar dike ku, her çiqas di destpêkê de sedemê avakirina radyoyê çandî be jî, Almanya dixwaze bi saya radyoyê pêwendiyên xwe bi Kurdan re pêşve bibe: "Fonksiyonên Bernama Kurdî, wek ya Dengê Amerîka Beşa Kurdî ye û ev rol daye ber xwe. Almanya dixwaze bi kurdî xîtabî Kurdan bike"

Almanya, ji ber ku di siyaseta cîhanê de xwedî gotin be, girani dide medya yê: "Almanya, piştî şerê sar siyaseta xwe ya cîhanê guherand. Mebesta vê guherandê, ew bû ku di siyaseta cîhanê de xwediyê desthilatdariyê be. Ev gehurtin, di warê medyayê de jî çêbû. Almanya, bo siyaseta xwe bide nasandin û li ser siyaseta Kurdan bikaribe tesîr bike, radyoyek avakir. Ev radyo, bi zimanê kurdî li her derê cîhanê tê guhdarîkirin."

Cîhdayîna Beşa Kurdî ya Deutsche Welle, di pêwendiyên Almanya û Tirkiyeyê de hin astengiyan diafirîne. "Almanya bi awayek jidil dixwaze, di Radyoya Dengê Almanyayê de Beşa Kurdî veke. Lê têkiliyên Almanya yên bi dewleta Tirk re, li pêşiya vê projê pirsgrêkan derxine holê. Ez di wê baweriyê de me ku, ev helwest di pêşerojê de, wê bê guhertin. Ji ber ku Almanya, di siyaseta Rojhilata Navîn de zêdetir xwedî gotin be, pêdivî bi pêwendiya Kurdan dibîne. Almanya, vê yekê bo berjewendiyên xwe pêwist dibîne."

Di radyoyên Alman de, cara yekem di sala 1994'an de beşa kurdî dest bi weşanê kir. "Bernama kurdî, di sala 1994'an de di bin banê Radyoya Multikulti ya RBB de dest bi weşana xwe kir. Vê weşanê di Radyoya Multikultî de, li ser pêla 96,3, bi riya Satalît û Internetê dihate pêşkêşkirin. Radyo, di bin berpirsiyariya min de bû. Li temamî cîhanê dihate guhdarîkirin. Radyoya Multikultî, ta sala 2008'an berdewamî li weşanên xwe kir. Jiber pirsgirêkên darayî Radyoya Multikultî, di dawiya sala 2008'an de hat girtin. Hemû bernameyên bêgane, ligel bernama kurdî, di dawiya sala 2008'an dawî li weşanên xwe anîn."

Nezîkî 10 xebatkar, rojnamevan û peyamnêr li cem Bernama Kurdî di bin serpereştiya îdareya Feyad Osman de kar dikirin.

Piştî ku beşa kurdî bi dawî bû, di serî de li Berlînê û tevahiya Kurdan tesîrek nêyênî kir. Ji bo vekirina radyoyek dîn hewldanên civaka Kurd her berdewam bû: "Rojnamevan û xebatkarên radyoyê yên Kurd û Alman li hember vê yekê reaqsiyon nişan dan û bo vekirina radyoyek nû xebatên xwe berdewam kirin. Rêvebirên radyoyê biryar girtin û di bin banê Radio Multicult 2.0 Beşa Kurdî damezirandin û di destpêka sala 2009'an de dest bi weşana xwe kir."

Helbet, di bin sêwana Radyoya Multi Cult 2.0 de ne tenê beşa kurdî hate vekirin herwiha bi zimanên biyanî yên jî derfeta weşanê derket meydanê: "Di çarçoveya Radyoya Multicult 20. de çend bernameyên miletên bêgane hene. Ev weşan li gor politikaya integrasyonê tên meşandin."

Bernama kurdî, rojên sêşemê, bi saeta Almanya di 19:00'an destpêdike û saetekê dewam dike. Feyad Osman, ji destpêkê heta niha berpirsyariya Bernama Kurdî ya Radyoya Multiculti 2.0 dike. Radyoya Multicult 2.0 bi riya internete di bin navnîşana "www.multicult20.de/sprachen/kurdisch/" tê guhdarîkirin.

Feyad Osman kî ye?

Feyad Osman, di sala 1953'an de li Rojavayê Kurdistanê gundê Coqê ji dayik bûye. Piştî xwendina sereke, ya navîn li bajarê Helebê qedand. Di sala 1973'an de, ji bo ku li Zanîngeha FU Berlinê bixwîne hate Almanya bajarê Berlînê. Ji sala 1975'an ta dawiya salên 90'an, roleke sereke di Komeleyên Xwendekarên Kurd ên Ewrûpayê de(KSSE) leyist. Herwiha, di Tevgera Rewşenbîrên Kurd ên Almanyayê de jî xebatên xwe berdewam kir. Di sala 1985'an de, li Zanîngeha Azad (FU) Beşa Rojnamevan , Siyasî û Civaknasî xwend. Di sala 1985'an de, li Xaça Sor bi awayek fermî dest bi xebata wergerî kir. Di vê navberê de, 7 salan wek mamoste li Volkshochschule(Dibistana Bilind ya Gel) Berlin-Kreuzberg'ê dersên kurdî da. Di Radyoya Azad ya Berlînê (SFB) de wek rojnamevan xebitî. Di sala 1994'an de, li Radyoya Berlin û Brandenburgê (BRR) di damezrandina Beşa Kurdî de cîh girt û bû berpirsyarê beşê.

Endamê KSD'ê Ali Recai Yekta (6.) û mamosteyê kursê Fettah Timar (7.) bi şagirtan re (Wêne: Rûdaw)

Komeke navnetewî fêrî kurdî dibe

Dortmund (Rûdaw) - "Li Almanya zêdeyê 80 milyon kes ne dikarin kurdî bixwînin, ne jî binivsînin. Em alîkarî dikin!" Ev ne dirûşme ye û ne jî encama lêkolîneke civakî ye. Hefta borî li bajarê Dortmundê bi van sergotinan kursa zimanê kurdî destpêkir. Kursa ku li avahiyeke zanîngeha Dortmundê roja 22 Cotmehê destpêkir ji aliyê KSD (Kurdische Studenten Dortmund- Xwendavanên Kurd li Dortmundê) tê lidarxistin. Şagirtên ku roja yekem beşdarî kursê bûn hemû jin in û ji netewên cuda wek Alman, Tirk û Kurdan in. Mamosteyê kursê ji tevlîbûna şagirtên ne bi eslê xwe Kurdên, kêfxweş e û dibêje ku koma wan "navnetewî" ye.

Di roja yekem de mamosteyê kursê Fettah Timar û endamê KSD Ali Recai Yekta ji Rûdawê re behsa armancên xwe kirin.

Ji xwendevanên Zanîngeha Dortmundê û endamê KSD'ê Ali Recai Yekta dibêje ku wan sala borî jî du kursên wiha li zanîngehê li dar xistine. Li gor agahiyên ku Yekta daye me di kursa yekem de 15 kes, kursa duyem de 33 kes beşdar bûne. "Wê kursa me ya sêyem jî wek yên din 3 meh bidome. Şagirt zêdeyî xendevanên zanîngehê ne. Ji xortan zêdetir keç beşdar dibin û di nava şagirtan da her tim Tirk û Alman jî hene."

Mamosteyê kursa ziman Fetta Timar e. Timar bixwe li bajarê Bottropê mamosteyê fermî yê zimanê almanî ye û herwiha ji sala 1997'an heta iro bi fermî li dibistanan kursên kurdî ji dide zarokan. "Di vê koma me de kesên ku berê kursa kurdî dîtine jî hene, kesên ku qet kurdî nizanin jî hene û kesên ku tenê çend gotinan bihistine jî hene. Ji Alman, Kurd û Tirkan pêktê. Komeke navnetewî ye."

Kurs hefteyê careki rojên pêncşemê di navbera saet 18:00 û 20:00an tê dayin û sê meh didome.

KSD ji bilî kursa zimanê kurdî herwiha organizasyona Şeva Kurd jî dike. Şev wê di roja 27'ê Cotmehê de li Gross-Bvarope were lidarxistin de şano, mûzîka zindî, lottarie, xwarinên ji metbexa Kurd û dans û reqsên gelerî hene. Şev bê bilet e û di saet 19'an de destpêdike.

Navnişan: Emil Figge str.40, Raum 101

Keça Kurd, 80 Milyon Euro xelas kir!

Bêrî Hurmuzyar (Wêne: Rûdaw)

Rûdaw (Utrecht) – Piştî xeletiyekê di şirketeke binasaziyê ya Hollandî de eşkere dike, xwendekareke Kurd dibe cihê balkêşiya rojnameyên Hollandî. Hefteya borî rojnameya Telegraph di derbarê wê keça Kurd wiha nivisibû: "Ew ji bo xwendekarên Hollanda mînakeke bilind e û pêwist e, jê fêr bibin. Xwendekara Kurd berî 11 salan li gel dê û bavê xwe ji Kurdistanê hatiye Hollanda. Wê demê qet nikarîbû bi zimanê me baxife, lê niha ne tenê fêrî zimanê me bûye, lê belê ji Hollandiyan baştir zimanê Hollandî dizane."

Bêrî Hurmuzyar a 22 salî bo temamkirina xwendina binasazî û dîzaynê li fêrgeha ROC ASA, sala 2007'an de bo dema çend mehan bo şirketeke ku maddeyên pêwist ên dirustkirina xaniyan berhem tîne, tê şandin. Herçiqasî mebesta şandina Bêrî tenê fêrbûn bû di wê şirketa hesin de jî, lê ew xercî yan mesrefên şirketê lêkolîn dike ku digihe 80 milyon Euro û xeletiyekê dibîne. Piştre rêveberên şirketê pêdagiriyê dikin ku tu xeletî di xerciyên şirketêde tune, lê Bêrî ji wan re şirove dike xeletî çawa hatiye kirin. Destnîşankirina xeletiyê dibe sedemê xwendekara Kurd wek yek ji 47 baştirîn keçên xwendekarên Hollanda ku di warê teknîkî de çalak in bê jimartin û xelatkirin. Derheqê dîtina xeletiyê de Bêrî dibêje: "Ne tişteki ewqasî mezin bû, lê bo min wek xwendekarek destnîşankirina wê şaşitiyê pir xweş bû."

Niha piştî derbasbûna dû salan Bêrî di şirketeke mezintir a binasaziyê de kar dike. Herçend bi sedemê qiriza aborî ya ku cîhan bi tevahî li xwe girt piraniya firmeyan jimara karmendên xwe kêm dikin jî, lê şirketa Dura Vermeer pêşniyara kar pêşkêşî Bêrî kir û wê jî qebûl kir. Bêrî ji şirketa Vermeer re eşkere kiriye ew dixwaze xwendina xwe berde- wam bike, şirketê jî daxwaza wê pejirandiye.

Bêrî radigihîne: "Niha heftane sê rojan kar dikim û dû roja u diçim zanîngehê. Carina jî kar vedigerim û di cîh de divê dest bi xwendinê bikim."

Karê avakirin û binasaziyê zêdetir wek karê mêran tê naskirin û pir bi kêm jin tê de dixebitin. Bêrî zehmetiyên kar wiha dibêje: "Her roj jî gelek kuran re bibêjî wiha bikin û wiha mekin. Ev karekî zehmet e."

Bêrî di derbarê xesleta xwe ya herî baş de wiha axaftina xwe bidawî tîne: "Ez karsazeke baş im."

Jiyan Bedirxan

YASA alîkariya penaberan dike

Köln (Rûdaw) – Bi sedhezaran Kurd di van dehsalên dawî de koçî Ewrûpayê kirin. Gelekên wan bûne beşekî ji civaka wan welatên ku lê dijîn, gelekên wan hîn jî bi pirsgirêkên neqebûlkirina mafê penabertiyê rû bi rû ne û di nava saziyên dewletê tên birin û anîn. Wekî din herçiqas hejmara Kurdên li Ewrûpayê derdora 1.5 milyon tê texmîn kirin jî, lê di asta qanûnî de Kurd weke Kurd nehatine qebûl kirin û di gelek waran de û bi taybetî di warên yasayî de Kurdan xwe baş bi rêxistin nekiriye. Di van salên dawî de civaka Kurd ji dest bi xwe rêxistinkirine kiriye û hem li Kurdistanê û hem jî li diasporayê hejmara rêxistinên civakî ku ji aliyê Kurdan ve tên damezrandin û di hemû waran de hewla alîkariya civaka Kurd dikin, mezintir dibe. Yek ji wan rêxistinan ku ji ber pirsgirêkên rojane yên Kurdên li diasporayê di tebaxa 2005'an li bajarê Almanya Bonnê hatiye damezrandin, rêxistina YASA (Navenda Kurdî ji bo Lêkolîn û Rawêjkariya Yasayî) ye. Serokê duyemîn yê YASA'yê Jiyan Bedirxan li ser rêxistina xwe, armancê rêxitinê û xebatên wê agahî dan Rûdawê.

Li ser pêwistiya civaka Kurd bi saziyên wiha, Jiyan dibeje ku YASA rêyek nû ye ji bo xabata ji bo mafên gelê Kurd û "me dît ku kêmanî di warê xebata yasayî di van rêxistinên navnetewî de heye û ji ber ku ev kar babeta xwendina me ye jî, pêwist bû ku em di vî warî de kar bikin." Niha nêzîkî 40 endamên YASA hene û heryek di warê xwe de kar dike. Jiyan dibeje ku karên YASA sê beş in: "Piştgirtina doza kurdî di nav rêxistinên navnetewî de; piştgirtiya çanda kurdî û integrasyona Kurdan li Almanya." Kesên ku serî li rêxistina YASA didin, piraniya wan ji ber pirsgirêkên di warê penaberiyê de ye, lê ji ber ku heta niha buroya YASA tune, kêm xelk wan nas dike û alîkariyê ji wan dixwaze. Jiyan dibeje ku wan ji aliyê rawêjkariyê de karibû alikariya bêhtirîn kesên ku ji wan alîkarî xwestine bikin, lê "ji ber rewşa me ya aborî, carina em nikarin alîkariya hin kesan bikin."

Alîkariya YASA, ku bê pere ye, di warê rawêjkariyê de ye û piranî ji di warê doza penaberiyê de ye. Di wî warî de YASA bi nameyên ji bo dadgehan û amojkariyê alîkariya penaberan dike. YASA bêtir bi karê li ser Başûr-Rojavayê Kurdistanê mijûl e, lê wekî ku Jiyan dibeje, ew bi rêxistinên ji bêşên din yên Kurdistanê ji di nava têkiliyan de ne û têkiliya wan bi Komisyona Parlamena Kurdistanê ji bo Mafên Mirovan ji heye. Li gor Jiyan wekî ku dewletên dagirkerên Kurdistanê ji hev cuda ne, bi wî awayî Kurdên ji beşên cuda yên Kurdistanê jî rastî pirsgirêkên cuda tên: "Kurdên Başûr dikarin pirsgirêka xwe di nav dewletên Ewrûpî û di nav Yekitiya Ewrûpayê de baş binin ziman. Lê li hember dewletek weke Sûriye an Îranê kar gelekî girantir dibe."

Ji bo pêşerojê jî Jiyan bi hêvî ye ku YASA karibe roleke mezintir bilîze: "Di warê yasayî de armanc ew e ku YASA di nav rêxistinên navnetewî de ciyê xwe bigre û piştgirtiya doza kurdî bi awayekî yasayî bike. Ji bilî karên qanûnî, YASA di warê çandî û ziman de jî çalak e û ev sê sal e ku ew mihricana helbesta kurdî li dar dixe. Ji bilî wê YASA tevî Komela xwendekarên Kurd li Bonnê RAMAN, li zanîngeha Bonnê kursên zimanî kurdî didin û isal jî zimanê kurdî bû beşek ji xwendinê li wê zanîngehê.

Kesên ku bixwazin serî li YASA bidin, dikarin bi riya malpera wan xwe bighînin berpirsê vê rêxistinê: www.yasa-online.org

Rapora Komîsyona Ewrûpa

Nebî Kesen

Danûstandinên endametiyê di navbena Yekitiya Ewrûpa (YE) û Tirkiyê da, ji 2005'an virve berdewam dikin. Armanca danûstandinan ew e ku, Tirkiyê bi gavên huquqî, idarî, aborî û hwd. şertên endametiyê temam bike. Pêvajoya nezikbûnê ji aliyê YE'yê tê şopandin û şirovekirin. Ev kar bi destê Komisyona Yekitiyê pêktê û di raporekê da her sal tê weşandin.

"Rapora Pêşveçûnê ya 2009'an" di vê mehê de hat weşandin. Naveroka raporê, bi giranî, li ser reform û guhertinên li Tirkiyê ye. Rewşa siyasî, civakî û idarî ya di sala dawîn de tên ziman. Komisyon, "Doza Ergenekonê" wek gaveke demokratizebûnê dibîne û bo mudaxelekirina siyasetê rexne li Serokerkaniyê dike. Di rapora Komisyanê da, hinek kêmasiyên Tirkiyê di warê hiqûq, mafên mirovan û kêmnetewan da jî hatine rexnekirin.

Pirgirêka Kurd, vê carê jî, di raporê da kêm hatiye şirovekirin. Ev, bi siyaseta YE'ya Kurd re girêdayiye. Wek tê zanin, YE ji mêj ve, siyasetek bo Kurdan û Kurdistanê tesbît nekiriye. Li gor YE'yê, pirsgirêka Kurd pirseke hindûrî ya Tirkiyê ye. Divê, dewlet maf û azadiyên mirovan û kêmnetewan ji bo Kurdan jî pêkbîne. Lewma, Komisyon, tespîtên xwe di vê çarçevo da tîne ziman. Daxwazên Komisyonê ji Tirkiyê li ser ewan aspektan e: Çareserkirina pirsgirêka Kurd bi metodên siyasî, firehkirina mafên çandî bo Kurdan, pêşvebirina aboriya herêman û jî holêkirina sistema cerdevaniyê.

Ev daxwaz yan jî pêşniyarên Komisyonê di cih da ne û gavên giring in. Lê, tespît û daxwazên Komisyonê, bo çareserkirina pirgirêka Kurd ne bes in. Lewra pirgirêka Kurd pirsek etnîkî-netewî û siyasî ye. Çareserbûna wê jî, di rêya qebûlkirina nasnameya netewî û mafên Kurdan wek netewek da derbas bibe. Mixabin, siyaseta Kurd ya YE'yê hîn jî roleke kêmnetewan dide Kurdan. Yek sedema vê siyaseta Ewrûpa helwesta Tirkiyê ye. Sedemek din, bi Kurdan û Tevger Kurd ra girêdayî ye. Hêzên Kurd ku daxwazên xwe li cem YE'yê bidin qebûlkirin, tûne yan jî têrê nake. Pirsek di rojeva Kurdan û YE'yê de jî ewe ku, YE hîn jî PKK'ê di statûya rêxistinên "terorist" de dibîne.

Komisyon, di rapora pêşveçûnê de, tekiliyên Tirkiyê û Herêma Federal ya Kurdistanê jî şirove kiriye. Di virde, pasandina destpêk û pêşvabirina tekiliyên dûqolî ji aliyê aborî û diplomatikî de tê kirin. Siyasete derva ya Tirkiyê, bo pêvajoya endametiyê gelek giringe û ji aliyê YE'yê nêzikî da tê şopandin.

Jiyan Bedirxan ki ye?

Jiyan Berdirxan neviyê Cegerxwîn e û li Helebê hiqûq xwendiye. Paşê li Almanya, li zanîngeha Bonnê master xwe di hiqûqa navnetewî, li ser mafên hindekahiyan di yasayên Ewrûpî û navnetewî de, xedand. Ev 5 sal e ew bi Julia Evîn (neviya Celadet Bedirxan) re zewicî ye û keçeke wan ya yek mehî heye. Jiyan yek ji wan kesan bû ku YASA di sala 2005'an de damezrandin û heta 2008'an ew serokê wê bû û niha jî serokê duyemîn ê vê rêxistinê ye.

Xelatgira mafên penaberan Nesrîn Elî

Di navbera tirs û berxwedanê de

Sirwan H. Berko

Rûdaw (Berlin) - Ev çend meh in ku penaberên Kurd li Almanyayê bi tirsa vegerandina Suriyê re dijîn. Peymana vegerê ya navbera Almanya û Suriyeyê sedema vê tirsê ye. Komek ji kes û malbatan di rojên dawî de hatin şandin ji bo Suriyê û li wir hatin girtin. Nesrîn Elî ji yek ji wan kesan e ku li ser mayina li Almanyayê bitirs e. Ev heft salên keça Kurd a bistsalî û malbata xwe li wilayeta Bayernê li Almanyayê dijîn. Ji meha buhurî ve Nesrîn êdî li seranserî Almanyayê tê naskirin. Ji bo xebata wê ya ji bo mafên penaberên di kampên bi komel de ew bi xelata mafên mirovan a Weqfa Pro Asyl hate xelatkirin. Ev yekemîn car bû ku penaberek vê xelata giring distîne.

Nesrîn Elî ji Weqfa Pro Asyl xelat wergirt. (Wêne: Rûdaw)

Çavên qehwerengî yên Nesrîn xemgîn dixuyin. Lê lêvên wê dikenin. Dema Nesrîn Elî çîroka xwe dibêje, ew vê yekê hema bêje bi şêweyekî pisporyane dike. Bi zimanekî Almanî yê gelekî baş ew di avahiya Akademiya Hunerê de li Berlina paytext behsa rewşa penaberên di kampên bi komel de dike. Wê ev tişt di hefteyên buhurî de gelek caran gotiye. Çimkî penabera Kurd di gelek alavên ragihandinê yên li seranserî Almanyayê de bersiva pirsan da. Nesrîn Elî diyar dike ku ji ber ew Kurd e ew vî tiştî ji erkê xwe dibîne û dibêje: "Em Kurdên bênifus in û ne Suriyê mafên me hebûn, ne jî Almanya van mafan dide me. Mafê me heye ku em li Almanyayê bimînin û divê dewlet vî mafî bide me."

Lê Almanya ta niha mafê rûniştinê nedaye Nesrîn û malbata wê ya ji heyşt neferan pêkhatî. Ji dema ku ew koçberî Almanyayê bûye, malbata Nesrîn di kampekê de li bajarê Bayreuth li başûrê Almanyayê dijî. Nesrîn û malbata xwe dikarin di her demê de ji Almanyayê bên derxistin. Rewşa dijwar di kampê de hişt ku Nesrîn çalak bibe û li ber xwe bide. Wê dest pê kir ku beşdarî çalakiyên rêxistinên penaberan bibe û ji bo jiholêrakirina kampên bi komel dixebite. Nesrîn dibêje ku ew enerciya xwe ji bo vî karî ji malê distîne û eşkere dike bê çima tenê ew di malbata wê de ewqasî jêhatî û çalak e: "Xuşkên min fedyokî ne. Ez jî berê mîna wan fedyokî bûm. Lê dûra min ji xwe pirsî: Ta kinga tê vê rewşê tehmul bikî? Divyabû tiştek çêbibe." Nesrîn berdewam dike û dibêje ku malbata wê piştgirtiya wê dike ku bide ser rêya rast. "Bêyî piştgirtiya malbat û hevalên min minê nikariba ewqas gav avêtibana."

Nesrîn dixwest ku ew hîn li pêştir baya. Lê ew ne dikare biçe dibistana kar, ne jî mafê wê heye ku fêrî karekî bibe. Nesrîn dibêje ku xewna wê ew e ku bibe tebax: "Ez ji zaroktiya xwe de xwarinê çêdikim. Ez dixwazim rojekê jî xwe re restoranteke vekim. Ez naxwazim li cem kesekî kar bikim, ez dixwazim berpirsiyara karê xwe bim."

Hîn ne xuya bê ma Nesrîn Elî wê bikaribe vê xewna xwe bi cî bîne yan na. Lê dîsa jî ew naxwaze teslîm bike, ew dibêje ku ewê berdewam li ber xwe bide û xebata xwe ya ji bo penaberan bidomîne. Nesrîn eşkere dike ku ewê vî tiştî dîsa jî bike, eger rojek bê û ew mafê rûniştinê bistîne. Wê di rêya vê xebatê xwe re ne tenê gelek mirovên nû nas kirine, lê herweha bajar û herêmine din. Keça Kurd a çalak naxwaze vê ezmûnê winda bike. Ew dibêje ku çalakiyên wê ew fêrî gelek tiştan kiriye: "Baweriya min bi min xurtir bûye. Dema ez derdikevim bajêr, gelek kes min nas dikin û bi kêfxweşî behsa xebata min dikin. Ev yek min gelekî kêfxweş dike, çimkî ez hingî nas dikim ku westandina min belaş neçûye û min bi rastî tiştek kiriye."

Tevî vê xebata berdewam ji bo balkişandina ser rewşa penaberan Nesrîn Elî dixwaze jiyaneke normal bijî. Hêviya wê ew e ku rojek bê û ew û malbata xwe mafê penaberiyê bistînin. Ew çavên xwe digire û dibêje: "Xewna min ew e ku ez mîna herkeseke din bijîm. Ez dixwazim fêrî karekî bibim, her roj biçim karê xwe, bizewicim û zarokan binim. Ez tiştekî naxwazim ji bili jiyaneke hesan û bextewer."

Piştî şeş hefteyên din wezîrên navxwe yên wilayetên Almanî wê civîna xwe ya payîzî pêk binin. Nesrîn û hevalên xwe wê di sê rojan de li bajarê Bremenê hewildanine mezin bikin ku bala wezîran bikişînin ser rewşa xwe û doza mafê penaberiyê ji bo hemû penaberên li Al-manyayê bikin. Dibe ku biryarên erenî ji civîna wezîran derkevin û kesên mîna Nesrîn bikaribin li Almanyayê bimînin. Dibe ku hingî wê sedemek hebe ku ne tenê lêvên Nesrîn bikenin, lê herweha çavên wê yên xemgîn jî.

Rojnamevanên Sînornenas:

Azadiya medyayê li Ewrûpayê jî kêmtir dibe

Li gor Yekîtiya Rêxistinên Rojnameyan ya Cîhanî "World Association of Newspapers" di sala 2008'an li seranserê cîhanê 70 rojnamevan hatin kuştin

Berlin (Rûdaw) – Demokratî û azadiya şexsî du têgeh in ku welatên Ewrûpayê gelek hikûmetên li seranserê cîhanê pê hişyar dike. Li gor raporta 2009'an ya rêxistina "Rojnamevanên Sînornenas" azadiya çapemenî û derbirînê, du bingehên wan têgehan, li Ewrûpayê piranî misoger in, lê li hinek welatên sereke weke Îtalya û Fransayê ber bi lawazbûnê diçin. Almanya isal di lîsteya rêxistina navborî de di rêza 18 û Tirkiye jî di rêza 122'an de ye.

Li gor raporta 2009'an ya rojnamevanên sînornenas, rewşa medya û rojnamevanan li çendîn welatên Ewrûpayê ber bi xerabbûnê ve diçe. Di daxuyaniya eşkerekirina raportê di 20'ê cotmehê de, rêxistina rojnamevanan balê dikşîne ser wê yekê ku Ewrûpa dikare rola xwe ya mînak wekî parzemîna xwedî azadiya çapemenî û derbirîna azad winda bike û sekreterê giştî yê rêxistina rojnamevanan Jean-François Julliard jî got ku divê Ewrûpa rola xwe ya serkêş û mînak di warê azadiya çapemanî û mafên mirovan de bilize û pêde çû:"Çawa welatên Ewrûpî dikarin binpêkirinên li beşên din ên cîhanê rexne bikin, eger li nav xaka xwe van mafan neparêzin û bi mînakî tevnegerin?"

Tevlî rexneyan ji azadiya çapemeniyê li piraniya welatên Ewrûpayê di rewşeki baş de ye û li gor raportê di rêzên destpêkê heta rêza 26'an, ji bili çend welatên rojavayî, tenê welatên Ewrûpî cih digrin û di rêza yekê de welatên Skandînavya Swêd, Finlanda, Danîmarka, Norwêç û Îrlanda tên rêzkirin. Almanya isal di rêza 18 (sala 2008: rêza 20) de ye. Rêxistina rojnamevanan wekî gavekî krîtîk li Almanyayê Qanûna-BKA ku destûra lêgerîna bi rêya internetê dide Saziya Federal ya Tawanan "Bundeskriminalamt" (BKA), dibîne.

Li hinek welatên Ewrûpayê xebatkarên çapemeniyê rastî erişên fîzîkî jî tên: Li Îtalya komên mafiyos û li Spanyayê jî rêxistina ETA'yê ji bo tund û çavtirsandina xebatkarên çapemeniyê berpirsyar tên dîtin. Ji bi wê di lîsteyê de Fransa 8 rêzan bi paş ketiye û niha di rêza 43'an de ye, Îtalya jî bi windakirina 5 rêzan di rêza 49 de ich digre. Tirkiye jî ji rêza 102'an daket rêza 122'an. Dewletên Yekbûyî yên Amerîkaye (DYA) isal ji rêza 40 hilket rêza 20'an û ev yek jî girêdayî siyaseta nû ya Barack Obama tê dîtin .

Welatên Rojhilata Navîn yên herî li pêş Kuweyt û Libnan di rêza 60 û 61'ê de cih digrin. Îrak di 145 û Sûriye jî di rêza 165 de cih digire. Wekî din jî Îran, Tirkmenistan, Koreya Bakur û Erître jî di rêzên 172 heta 176'an û di dawiya lîstê de hatine bicihkirin.

Ji bo amadekirina lîsteya 2009'an rêxistina Rojnamevanên Sînornenas hem binpêkirinên azadiya çapemeniyê û hem jî hewldanên welatan ji bo bicihkirina vî mafî di navbera îlona sala borî û tebaxa isal li bar çav girtin.

Îtalya:

100 hezar jin daxwaza girtina Berlusconi dikin

Daxuyaniyê Berlusconi jinê Îtalî ji kirin nava hewldanan

Rûdaw (Köln) – Serokwezîrê Îtalyayê Silvio Berlusconi li derveyî welatê xwe jî mijara niqaş û matmayînê ye. Berlusconi di asta siyasî de wekî împeratorên Romê tevdigerê û destûr û qanûnan welêt li gor berjewendiyên xwe diguherê û bi parlamenê dide qebûlkirin. Di asta şexsî de jî serokwezîrê Îtalyayê bi têkiliyên bi jinên ciwan û gotinên "ne diplomatîk" dibe mijara manşetan.

Ji ber yek ji wan helwestên wî li dijî jineke siyasetmedar, rojnama îtalî "La Repubblica" qampanyek ku banga binçavkirina Berlusconi dike, da dest pê kirin. Sedem: Berlusconi jineke siyasetmedar bi "ji jirbûnê zêdetir, xweşik" bi nav kiribû.

"Ev zilam me biçûk dixe." 100 hezar jin tevlî banga rojnama navborî bûn û kampanya ji bo binçavkirina Berlusconi destnîşan kirin. Sedema nerazîbûnan ew bû ku Berlusconi di guftûgoyek televizyonê de ji siyasetmedara jin ya muxalif Rosy Bindi re gotibû "tu ji jirbûnê zêdetir, xweşikî". Bindi jî bi gotina "ez ne yek ji wan jina me, ku di xizmeta we de ye" bersiva Berlusconi dabû.

Yek ji jinên ku kampanya destnîşan kiriye, nivîskar Lidia Ravera, ev helwesta Berlusconi şermezar kir û got ku Berlusconi bi wan gotinên xwe yên li ser temen û bejna jinan, dikevê "serdema beriya Feminizmê".

Serokwezîrê Îtalyayê Berlusconi yê 73 salî ev zêdetirî nîv salê ye ku bi têkiliyên xwe yên bi jinên ciwan û jinên laşfiroş re di rojevê de ye û ev têkiliyên wî bûbûn sedema wê yekê ku jina wî Veronica Lario daxwaza jêberdanê li Berlusconi bike. Ji bilî têkiliyên bi jinên ciwan re, Berlusconi bi mijarên ciddî jî di rojeva Îtalyayê de ye. Ji ber sedemên xirab bikaranîna hêza xwe ya desthilatê, sucdakirina bi rûşwetdayînê û nedana bacê, Dadgeha Destûrê ya Îtalyayê beriya demekê mafê destnedanê yê Berlusconi rakiribû û niha jî Berlusconi bi destpêkirina çendîn dozan re rû bi rû ye.

Raporta Komisyona Yekîtiya Ewrûpayê:

Tirkiye ji endambûnê YE'yê dûr e

Tariq Karêzî

Rûdaw (Brûksel) – Tirkiye hê ji endametiya Yekîtiya Ewrûpayê (YE) dûr e. Ev e encama raporta dawî ya Komisyona Yekîtiya Ewrûpayê ku di derbarê rewşa welatên berendam de hate belav kirin. Di raportê de hewldanên Tirkiyê ji bo bihêzkirina mafên hemwelatiyan kêm tê dîtin, lê raport hinek xalên erênî jî berbiçav dike.

Azadiya raderbirînê û çapemeniyê, hekheviya jin û mêr, azadiya olî, mafê sendîkayan û kontrola sivîl li ser artêşa ew xal in ku hêjî nehatine misogerkirin û ji Tirkiyê tê xwestin ku di vî warî de çalaktir be. Di raportê de rexne li destêwerdana artêşê di karûbarên siyasî tê kirin, nemaze di pirsgirêka kêmnetewan û pirsa Kurd de û ji Tirkiyê tê xwestin ku destûreke nû ji dêlva destûra sala 1982'an amade bike. Bi tundî ji çûna hikûmatê ya ser şirketa çapemeniyê ya Doğan tê rexnekirin û vê hewldana hikûmatê weke cezakirina siyasî bi nav dike.

Raport herwiha bahsa aliyên erênî yên siyaseta Tirkiyê dike û hewldanên Enqere ji bo çareserkirina pirsgirêka Kurd û nermbûna pêwendiyên Tirkiyeyê û Ermenistanê bi erênî dinirxîne. Rayedarên Tirkiyê bi xwe raport bi erênî pêşwazî kirin û ew wekî raporta heta niha herî objektîf bi nav kirin.

Ji aliyê din ve Seroka Şanda Parlamenên Ewrûpa û Tirkiyeyê Helen Flutter rexne li raporta salane ya Komis- yona Ewrûpayê girt, ji ber ku di wê raportê de hatiye gotin ku Enqere di derheqê biryardana mafên kêmaniyên olî û etnîkî de "pêşketineke sînordar bi dest ve aniye." Di daxuyaniyeke ji bo medya Tirkiyeyê Helen Flutter ragihand: "Tiştê ku Komisyonê gotiye jî rastiyê dûr e, ji ber ku tiştê ku li Tirkiyê diqewime, cihê kêfxweşiyê ye." Navborî bahsa pirsgirêka Kurd jî kir û domand: "Niha cîhan ji bo çareserkirina pirsgirêka kêmnetew û kêmolan li ba- şûr rojhilatê Tirkiyê, li pêşiya însyatîfeke rastîn ji aliyê Hikûmeta Erdoğan e.

Navenda Komisyona Yekîtiya Ewrûpayê li paytexta Belçîkayê, Brûksel e

Li Ewrûpayê nerînên cuda di derbarê endambûna Tirkiyê de hene. Herçiqas welatên weke DYA û Brîtanya dixwazin ku Tirkiye zû bibe endam, çendîn welatên Ewrûpa – di nava wan de Fransa, Awisturya û Almanya jî hene – li dijî endambûna Tirkiyê derdikevin û alîgirên hevkariyek xurt in.

Çapemeniya Amerîka li ber sikratê ye

Rûdaw (Serwîsa Cîhanê) – Sektora çapemeniyê ya Dewletên Yekgirtî yên Amerîkayê (DYA) bi mezintirîn qeyrana xwe rû bi rû ye. Ji destpêka 2008'an ve di vê sektora de 32 hezar karker ji kar hatin avêtin û çendîn rojnameyên navdar mecbûr man ku weşana xwe rawestînin, an jî ji bo berdewama weşana xwe bikevin nav lêgerîna li rêyên nû.

Sêşema hefta borî rojnameya bi nav û deng "New York Times" ku xwedî 1400 rojnamevan e, ekere kir ku ewê 100 rojnamevanên din ji kar bavêje. Lê New York Times a xwedî dîrokek dirêj ne tena rojname ye ku ji ber pirsgirêkên aborî karkeran ji kar dûr dixe. Rojnameyên weke "Washington Post" û "Wall Street Journal" jî bi milyonan Dolar zirarê dikin. Pirsgirêkên rojnameyên wek "Chronicle" ku li San Francisco weana xwe dike, hîn mezintir in û wekî Chronicle gelekên din jî li ber girtinê ne. Eger Chronicle bê girtin, San Francisco wê bibe yekem metrepola DYA'yê ku bêyî rojnameya xwe bimîne. Li Florîdayê rojnameyên ku heta niha reqîbê hev bûn, ji mecbûrî bi hev re hevkariyê dikin û hewl didin ku mesrefa xwe kêm bikin. Rojnameyên weke "Ann Arbour News" ji Michigan û "Christian Science Monitor" ji Boston ê weana xwe ja rojane rawestandin û tenê li ser înternetê weşana xwe didomînin û rojnameyên weke "The Seattle Post Intelligence" û "The Rocky Mountain News" ji bajarê Denver weşana xwe bi temamî rawestandin.

Di sala 2008'an de tiraja rojnameyên DYA'yê ji sedî 4,6 daket derdora 49 milyonan û qezenca rojnameyan li gor sala 2007'an ji sedî 14 û li gor sala 2006'an jî ji sedî 23 kêmtir bû. Li gor pêşbîniya enstîtuya Amerîkî "PEW-Institut" di navbera 2001 û 2009'an de wê yek ji çarên karkerên di redaksyonên rojnameyan de ji kar hatibin avêtin û tenê di sala 2008'an de 5000 rojnameger bê kar man, ev jî ji sedî 10'ê hemû rojnamegerên DYA'yê ne.

Pisporên çapemeniyê du sedemên sereke ji bo pirsgirêkên rojnameyan destnîşan dikin. Yek jê qeyrana aborî ye. Xwendekar abonetiya xwe radiwestînin, îrket kêmtir reklaman di rojnameyan de belav dikin. Li aliyê din jî înternet. Rojnamevanên rojnameyên çapkirî di navbera du latan de mane. Bêyî înternetê êdî karê wan jî bi rêve naçe, herkes vê rastiyê qebûl dike. Lê li aliyê din, ya ku berê rojnameyên çapkirî dide ber bi tunebûne, dîsa înternet e. Înternet hem xwendevanan û hem jî reklaman ji rojnameyên çapkirî dirrevîne. Wiha dixuyê ku rojnameyên çapkirî gora xwe bi destê xwe kolane. Pisporê medyayê ji Zanîngeha Bonnê Caja Thimm balê dikînê ser wê yekê ku beşekî mezin ji reklamên ku di rojnameyan dihatin weşandin, berê xwe dane înternetê û bi vê yekê valahiyek mezin di budçeya rojnameyan de hitiye û di înternetê de jî qazenc karekî zor e. Bi rojnamevaniya nûçeyan jî çapxaneyên rojnameyan nikarin pereyekî qezenc bikin. Ji ber ku eger malperek ji bo xwendina nûçeyan pere bixwaze, wê xwendevan wê malperê ceza bikin û wê nexwînin, ji xwe alternatîf têra xwe hene.

Caja Thimm pêniyara weanên taybet li weanxaneyan dike: "Ji bo hinek xizmetan xwendevan amade ne ku pereyan xerc bikin." Di warê rojnameyên li ser kaxezê de Thimm pêniyar dike ku cîh bidin qalîte û paxaneyan. Mînakek ba di vî warî de heftenameya almanî "Die Zeit" e ku di salên borî tiraja xwe mezintir jî kir. Ji bo Thimm salên zêrîn yên rojnamevaniya çapkirî borîn û rojnamevaniya çapkirî nikare xwe bighîne avantajên rojnamevaniya înternetê. Pisporê medyaye Thimm tenê ji bo hinek berheman ansekî serketînê dibîne, ew jî hinek magazîn in ku nirxekî wan yê estetîk jî heye.

Ji bo rizgarbûna ji têkçûnê, gelek rojnameyên navdar stratejiyeke nû diceribînin. Yek ji wan stratejiyan belavkirina rojnamê ye. Yek ji wan rojnameyên ku rizgarbûna xwe di vê stratejiyê de dibîne, rojnama navdar ji Londonê "Evening Standard" e ku pitî 180 salan, ji 12'ê cotmehê ve dest bi belavkirina bela kir. Rojnameyên ku dest bi belavkirina bê pere dikin, hêvî dikin ku bi hildana tirajê pereyên ji reklaman jî zêdetir bibe.

Çîn mala 330 hezar welatiyên xwe xera kir!

Rûdaw (Serwîsa Cîhanê) – Metropolên Çînê ji ber zêdebûna mirovan ji her alî ve diteqin û rayeder bi pirsgirêkên îdarekirin û misogerkirina ava vexwarinê re rû bi rû ne. Ji bo projeyek avê ku tê hevîkirin pirsgirêkê avê yê paytexta welêt Pêkîngê çareser bike, Hikûmeta Çînê dixwaze 330 hezar mirovan ji cihê wan veguhêzê.

Li gor agahiyên ji ajansa nûçeyan ya Çinî Xinhua, niştecihên nezîkî "Bendava Danjiangkou" yên li herêmên navîn ên Çînê, Hubei û Henan, wê ji cihên wan bên veguheztin û ava Çemê Jangtse wê ji wan herêman ber bi herêmên zuha yên li bakurê Çînê bê rêkirin. Veguheztina niştecihan heftaya borî dest pê kir û wê 2011'an bi dawî bibe.

Ji ber koça ber bi bajar, metropolên Çînê bêpîlan mezin dibin

Piştî ku projeya bi bihayê 41,6 milyar Euro bi dawî bê, tê çaverêkirin ku bi milyaran ton av ber bi Pêkîng û metropolên din yên li bakurê Çînê ku bi lez pêşdikevin, bê şandin. Hikûmeta Çînê li bendê ye ku piştî xelaskirina projeyê di sala 2014'an de, yek ji çarên pêwistiyên ava Pêkingê bê misogerkirin.

Rexnegirên vê projeyê balê dikşînin ser bandora neyenî ya li xwezayê û mirovên ku mecbûre koçê bên kirin û tînin ziman ku ji bilî vê yekê jî projeya avê wê nikaribê pêwistiya metropolan bi avê misoger bike. Rayedarên dewletê daxuyandin ku ewê tazmînatê bidin wan kêsên ku cihên xwe terk bikin û ewê li cihekî nû erdê çandinê bidin wan. Ji bilî wê jî, her endamekî malbatê wê salê 600 Yuan (60 Euro) bistîne û ev alîkarî wê 20 salan bidome. Gelek niştecihên herêmên valakirî berovajî daxuyaniyên fermî gazinan dikin ku nûnerên hukûmî ew mecbûrî destnîşankirina belgeyan kirine û wek din jî erden ku ji wan re tên pêşniyazkirin, tenê nivê erdê wan yê berê bûye.

Bi pêşketina aboriya Çînê û koça ber bi bajaran ve, pêwistiya Çînê bi çavkaniyên xwezayî û enerjiyê gihiştiye astên nedîtî û rayedarên Çînî li nava welêt û li derve ketina nêçîra bidestxistina çavkaniyan. Ji bo hilberîna enerjiya ji sentralên avê di salên borî de bi sedan bendav li Çînê hatine avakirin û di nava wan de bendava Sê-Newalan ya herî mezin li Çînê û cîhanê ye. Ji bo bendava Sê-Newalan bêtirî 1.4 milyon mirov hatin veguheztin û cihê wan di bin goleke 600 km dirêj de ma.

Xelata Saxarov çû Rûsyayê

Sergej Kowaljow *Ljudmila Alexejewa* *Oleg Orlow*

Köln (Rûdaw) – Parlamena Ewrûpayê xelata îsal ya "Saxarov" da çalakvanên mafên mirôvan ên Rûsî. "Xelata Saxarov ji bo Azadiya Ramanê" ji sala 1988'an ve ji aliyê Parlamena Ewrûpayê ji bo kesayet an jî rêxistinên ku ji bo mafê mirovan û azadiya ramanê têdikoşin tê dayîn û îsal rêxistina mafê mirovan a Rûsî "Memorial" layîkî vê xelatê hat dîtin.

Endamên rêxistina mafê mirovan "Memorial" ku navenda wê li Moskowê ye, ev du dehsal e ku ji bo parastina mafên hemwelatiyên Rûsî têdikoşin. Serokê Parlamena Ewrûpayê Jerzy Buzek xitabî nûnerên rêxistina Memorial, Ljudmila Alexejewa, Oleg Orlow û Sergej Kowaljow kir û ew bi "mirovên wêrek ku li Rûsyaye di nav lêgerîna rastîye de ne" bi nav kir.

Rûsya di salên dawîn de bi windakirin û kuştina çendîn çalakvanên mafên mirovan di rojevê de ye. Beriya sê salan kuştin Anna Politkowskaja bala raya giştî ya cîhanê kişandibû ser rewşa azadiya derbirînê.

Xelata Saxarov ku pêve 50 hezar Euro tên dayîn, navê xwe ji çalakvanê mafê mirovan yê Rûsî û xelatgirê Xelata Nobelê ji bo Aştiyê Andrey Saxarov (1921-1989) girtiyê. Andrey Saxarov di heman demê de yek ji damezrênerê rêxistina Memorial e ku di sala 1988'an hatibû damezrandin. Rêxistina navborî niha li derveyi Rûsyayê jî, bi 90 komên navnetewî ji bo mafê mirovan têdikoşê.

Di nav xelatgirên Xelata Saxarov de kesayetên wek serokê berê yê Başûrê Afrîkayê Nelson Mandela, siyasetmedara Kurd Leyla Zana, serokê berê yê Netewên Yekgirtî Kofî Annan û çendîn kesên navdar hene. Tê çaverêkirin ku xelat di 16'ê kanûnê de li Strasbourgê bê dayîn

Koma Vate li Hewlêrê *(Wêne: Vate)*

Grûba xebate ya Vateyî

Malmisanij

"1996 de ma tayê embazê kirmancê ke Ewrûpa de maneni, xo kurd zani û bi kirmancki (zazaki) zani, ma amey pêser. Ma 15-20 teni amey têhet. Ma wareyê kirmancki de şini (eşkeni) se biki, ma naye ser o vinderti. Ma meseleyanê nuştişê kirmancki ser o munaqeşe kerd.

Semedo ke miyanê kurdan de mekteb çin biyo, her kes goreyê şiweya dewa xo nuseno. Ma va ma nê kari biki bisistem. Semedê naye ra zi ma qerar da ke ma serre de di rey kom bibi, kombiyayişan (toplantı) virazi. Ma naye ser o pê kerd. Bi nê kombiyayişan ma waşt biresê tayê neticeyan.

Kombiyayişê ma hewt roji, panc roji yan zi hirê roji rameni. Xusûsiyetanê muhimanê na xebata ma ra yew no yo ke kesê ke ameybi pêser, hetê siyasi ra wayirê fikranê ciya-ciyayan bi. Grûb û partiyanê ciya-ciyayan ra bi yan zi xoser bi. Xusûsiyetê muşterekê ma no bi: Ma kurd i û kirmancki (zazaki) qisey keni. Herçiqas fikrê siyasi ciya-ciya bibê zi, ziwani ser o piyakarkerdişê kurdan çiyêko musbet o. Çunke meseleyê alfabe, ziwani û rastnuştişi (imla) muşterek i. Mavaji yew kurd PKK ra zi bibo, Partiya Îslamiya Kurdistanî ra zi bibo ey rê alfabe û rastnuştişo muşterek lazim o.

Kombiyayişan de ma çiyanê muhiman ra dest pêkerd. Mavaji ma nê çiyan ser o vinderti û tesbit kerdi:

1)Nameyê lehçeya ma, 2)Alfabe (herfi), 3)Nameyê rojan, mewsiman, qitayan, ziwanan, lehçeyan, dinan, mezheban, aşman (mengan), şaristananê (bajaranê) Kurdistani, dewletan û paytextanê dinya, heywanan, hacetan, 4)Zemiri, 5)Edati, 6)Sifeti, 7)Kari (fiili), 8)Bestoxi, 9)Îzafe,10)Hûmari, 11)Kilmnuşteyi.

Meseleyê alfabe de ma alfabeya kurdan nêvurinaya (nêbedilnaya). Nê meseleyi de ma nêwaşt ke ma kurdan ra ciya herfan qebûl biki. Dima ma meseleyê rastnuştişi ser o vinderti. Mavaji çi bi herfa werdi dest pê keno, çi bi herfa girde dest pê keno û çiyê bini.

Merdim ke wazeno çiyêk binuso, terminoloji lazim o. Ti zani, şarê ma hina zaf dewij o, ziret de meşxûl biyo; nê wareyi de termi (terim) esti. Labelê mavaji termê felsefe, sosyoloji, psikoloji, iqtisadi çin i. Ma waşt naye rê çare bivini. Ma kombiyayişan de hetani ewro termê idari, siyasi, edebiyati, grameri, perwerdeyi (eğitim), huqûqi, leşkeri (eskeri), anatomi, merdimiye (akrabalık), weşiye (sağlık) û cografya tesbit kerdi. . ."

Koma Vate li Silêmanî tevi Xero Xan û Xecê Xan *(Wêne: Vate)*

Beşdarê Grûba Xebate Ya Vateyi

Kesê ke nameyê înan cêr ra nusiyayê, heta ewro kombiyayişanê Gruba Xebate ya Vateyi de ca girewto. Miyanê parantezan de nameyê şaristanê inan û çend kombiyayişan de amade biyê, nuşte yê:

Şukri Atik, Sait Aydogmuş, Osman Aytar, Serdar Bedirxan, Yildiray Beyazgul, Aydin Bingol, Munzur Çem, Hûmanê Çiyan, Memo Darêz, Haydar Diljen, Ehmedê Dirihi, Nihat Eli, J. Îhsan Espar, Nevzat Gedik, Huseyin Girmit, Cemil Gundogan, Lerzan Jandil, Wisif Kaymak, Elif Kiliç, Çeko Kocadag, Huseyin Kulu, Seyidxan Kurij, Roşan Lezgin, M. Malmisanij, Selim Mûrat, Mehmud Nêşite, Hamdi Ozyurt, Cemal Piranij, Robin Rewşen, Kamer Soylemez, Mehmet Taş, Kazim Temurlenk, Îshak Tepe, Harun Turgut, Şukri Urgun, Muzafer Xeylanij, Suleyman Yilmaz, Orhan Zoxpayij.

Rûdaw **Şertên Abonetiyê**

Ji bo salekî: *Almanya, Belçîka, Awûstûrya, Fransa, Hollanda*: 60 Euro · *Swîsre*: 120 CHF · *Brîtanya*: 60 GBP · *Swêd* (Schweden): 900 SEK · *Danîmarka* (Danemark): 600 DKK · *DYA* (USA): 100 USD · *Kanada* : 120 CD · *Tirkiye*: 100 TL

Ji bo şeş mehan: *Almanya, Belçîka, Awûstûrya, Fransa, Hollanda*: 30 Euro · *Swîsre*: 60 CHF · *Brîtanya*: 30 GBP · *Swêd*: 450 SEK · *Danîmarka*: 300 DKK · *DYA* (USA): 50 USD · *Kanada*: 60 CD · *Tirkiye*: 50 YTL

Ji bo Almanya: Rudaw Media GmbH · Bank: Deutsche Bank Köln · Konto Nr: 2450161 · BLZ: 37070024

Ji derveyî Almanya:
IBAN: DE48370700240245016100
BIC: DEUTDEDBKOE

Navnîşan:
Rudaw Media GmbH · Gutenbergstr. 63a
50823 Köln / Almanya

E-mail: info@rudaw.de

Edebîyatê Kirmanckî

Roşan Lezgin

Kirmanckî de çend metnê tewr kehenê ke yenê zanayiş kitabê Peter Îvanoviç Lerchi de yê. Nê metni fekê çend camêrdanê kirmancan (kurdanê zazayan) ê ke şerê Qirimi de hêsir kewtê destê leşkeranê Rûsya ra nusiyayê. No kitab serra 1857 de Petersburg de ginayo çape ro.

Welat de zi, reya verêne metno ke nusiyayo, Mewlûdê Nebi yê Ehmedê Xasi yo (1867-1951). No kitab 1899 de, şaristanê Diyarbekiri de, çapxaneyê Litografya de çape ro ginayo. Mewlûdê Nebi, 16 qismi û 756 rêzi yo, her rêze zi 11 hece ya. No metn seba edebiyatê nuşteki yê kirmancki sey metno tewr verên qebul beno.

Mewlidêko bin zi, yê muftiyê wextêk ê Sêwregi Usman Efendiyê Babiji (1852-1929) yo. No metn serra 1906 de nusiyayo. Dima ra destnuşteyê nê metni kewenê destê Celadet Ali Bedirxani (1893-1951). O zi serra 1933 de Şam de bi alfabeya erebki çapkeno.

Semedê qedexekerdişê ziwani ra, Tirkiya de demeyêko derg na lehçe de tu metnêk nênusiyayo. Seba ke kurdê zazayi tena miyanê sinoranê Tirkiya de yê, cayêkê bini de zi kirmancki nênusiyaya.

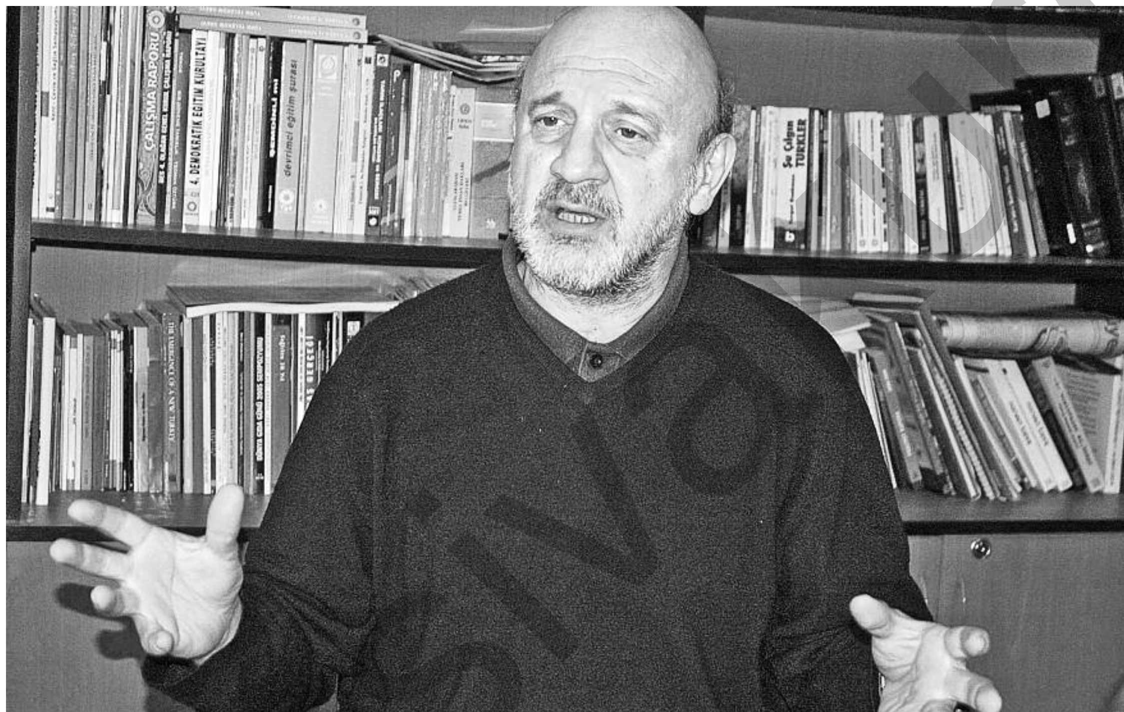
Nêmeyo peyên ê serranê 1970an de, Tirkiya de hetê rewşa siyasi ra bineyke serbesti viraziya. Na rewşe de, nara wendekaranê wendegeyan dest bi nuştişi kerd.

Ciyayiya miyanê ekolê wendegeyan û ekolê medreseyan de na ya ke, no ekolo newe vêşêr bi fehmêko neteweyi têwgeyreno û alfabeya latinki ya Celadet Ali Bedirxani şuxulneno. Merdim şêno kovara kulturi Tîrêj ke 1979 de dest bi weşanayişi kerd, seba kirmancki destpêkê edebiyatê moderni bihesebno. Na kovare bi her di lehçeyanê kurdki, kirmancki (zazaki) û kurmancki weşaniyaya. Kirmancki de reya verêne metnê moderni yê sey şiira serbeste, hikaye û meqale (nesr) na kovare de weşaniyayê. Folklorê kirmancki (zazaki) ra gelek nimûney arêdiyay û weşaniyay. Ziwananê binan ra şiiri û hikayey tercumeyê kirmancki biy. Hewna, reya verêne ferhengekê kirmancki-tirki na kovare de neşr bi. Nê heme xebatê edebiyatê moderni yê kirmancki (zazaki) reya verêne hetê M. Malmisaniji ra biyê. Derheqê averşiyena kirmancki de rolê ey maneno rolê Celadet Ali Bedirxani ke standardizekerdişê kurmancki de kaykerdibi. Xebata M. Malmisaniji ya ferhengekê kirmancki-tirki ke kovara Tîrêj de dest pêbibi, dima ra sey ferhengê tewr verên yê kirmancki (zazaki) weşaniya.

Rojnamevan Ragıp Duran:

"Her welat rojnameya ku layîqê wê ye derdixe"

Evdila Koçer

Ragıp Duran: "Medyaya Kurd bêtir dikare rexneyan tehamûl bike. "

(Wêne: Rûdaw)

Stenbol (Rûdaw) - Dema mirov bêje Ragıp Duran, pêşîn medya, rexneya medyayê tê bîra meriv. Ji sala 1978'an ve ew di nava medyayê de ye. Ji BBC bigire heta Özgür Gündemê, ji AFP'ê bigire heta Cunhuriyetê, di gelek cihan de rojnamegerî kiriye. Ew niha ji bo rojnama Fransî "Libération" kar dike û di hinek zaningehan de jî li ser rojnamegeriyê dersan dide. Rûdaw bi wî re axifî:

Birêz Duran, em pêşî ji van Komên Aştiyê dest pê bikin. Hûn vê serbestberdana Komên Aştiyê çawa dinirxînin, we tiştekî wisa hêvî dikir gelo?

Belê, ez berî çend rojan li Batmanê bûm. Di wê navberê de min bi hin rêvebirên dewletê re ji hevditin çêkirin. Min ji gotinên wan rêvebiran his kir ku wê bêne berdan. Ev gaveke baş e. Ev yek xuya dike ku ev projeyeke mezin ya hikumet û dewletê ye. Her wiha mirov ji vê serbestberdanê fêm dike ku saziyên dewletê li ser vê serbestberdana koma aştiyê li hev kirine. Wek wezir Atalay ji bahs kirî, ev parçeyek ji vê vebûna hikûmetê ye. Ji xwe qanûnên heyî jî rê didin vê yekê. Lê em dizanin ku ev qanûn ji bo komên aştiyê yên sala 99'an nehatibûn bikaranîn. Hingê mixabin atmosfera siyasî ji vê yekê re ne guncav bû. Lê weke ku em dizanin gelek caran ji hiqûq li gorî rewşa siyasetê biryaran dide. Ji xwe serokwezîr Erdoğan ji diyar kir ku ev yek bi biryara wan ya siyasetê pêk hatiye.

Gelo em nikarin vê serbestberdana Komên Aştiyê wekî işaretikî bigirin ku hikûmet û PKK li pişt deriyan bazariyekî dikin?

Na, ez bawer nakim. Hêj ne di wê astê de ye, lê di nava Ahmet Türk û Beşir Atalay de wê şeva serbestberdanê bi rêya telefonê dûvdirêj diplomasiyeke mezin pêk hat. Ji xwe hikûmetê jî dixwest ku bi awayeke nerm van kesan berde, da ku hinekî projeya wê ya vebûnê biçe ser. Lê di dema serbestberdana 34 kesan de, artêş jî bi ser Qendîlê de dîsa balafirên xwe firandin.

Yanî leşker bi vî rengî li dijî serbestberdanê ye, an na?

Na ne wisa gelek li dij e jî, lê ne memnûn e jî.

Lê li hêla din ji hate fêmkirin ku li dijî Komên Aştiyê mûmkun e ku dûre lêpirsînên nû bêne vekirin. Gelo ti garantiyek heye ku komên din yên ku bên, neyêne girtin?

Tu jî dizanî ku dîsa di vir de siyaset û hiqûq tevlihev dibe. Lê ya giring ev e ku ev kesên ku tên bi iradeye xwe tên. Lê ya rastî ev serbestberdan çawa ku di destê dadgeran de be, lêpirsîneke nû jî her dem di destê wan de ye. Lê di vê navberê de Cemîl Bayık jî aşkere kir ku şandina van Komên Aştiyê nayê wê wateyê ku PKK'ê dev jî çek berdaye.

Gelo bi şandina van Komên Aştiyê re hedefa PKK çi ye?

Weke tê zanîn ev Komên Aştiyê projeyeke Öcalan e. Hedefa PKK'ê jî ew e ku samîmiyeta dewletê bipîve. Lê di vê gava yekem de PKK'ê jî û Hikûmet jî bi ser ketin. Lê ev gaveke biçûk e. Ev pêvajoyeke dirêj e helbet. Ev kom ji perçeyek ji vê pêvajoyê bûn. Her wiha mesele ne tenê Kampa Maxmûr an jî Qendîl e. Bi her awayî, wê ji xwe avantaja PKK'ê bêtir bûya. Ji xwe ji niha ve jî PKK bi ser ket. Niha hikûmet dikare gavên din bavêje. Heke ev kom bihatana girtin jî jî xwe wê vebûna hikûmetê pûç derketa…

Hêviya we ji vê pakêta vebûnê çi ye. Wê sûrprîzek tê de hebe?

Ji xwe Koma Aştiyê bi 9 xwestekên xwe ve hat. Belkî xwestekên Kurd û dewletê ji hev negirin. Lê hin xwestekên Kurdan jî di nava pakêta vebûnê de bi rengekî formûle bûne. Lê helbet dewlet gotinê nayne ser meseleya perwerdeya kurdî û guhertina makezagonê. Lê weke tê zanîn ji xwe siyaset jî şerekî psikolojîk e. Divê mirov xwestekên xwe bilind bike, divê mirov 3 tiştan bixwaze heta ku mirov bigihîje yekê.

Niha jî em vegerin ser mijara we ya medyayê. Di vê serbestberdanê de rojnameya Hürriyet dibêje "Poşman bûn, serbest hatin berdan", lê Miliyet ji "Poşman nebûn, lê serbest hatin berdan" nivîsand. Weke hûn dizanin ev her du rojname jî bi ser Grûba Doğanê ve ne. Hûn vê dubendî û durûtiyê çawa dibînin?

Xwezî ev nakokî bi tenê Gruba Doğan bikira. Mixabin nakokî li ba hemû medyaya tirk eynî ye. Yekî kor jî dizane ferqa Kampa Maxmûr û Qendîlê çi ye. Di vê pêvajoya nû de hê jî medyaya tirk dev ji zimanê xwe yê şer bernade. Heke îro projeyek hebe, divê pêşî ev ji zimanê medyayê dest pê bike.

Medya tirk di vê pêvajoya aştiyê de dikare zimanekî çawa bikarbîne?

Mixabin zimanê desthilatdariya medya tirk di meseleyên Kurd û Ermenî de ku gelekî nazik in, gelek caran jî yê siyasetê xirabtir bûye. Lê hinek medyaya tirk ku wekî aligir (yandaş) û Îslamîst tên bi nav kirin, di pêvajoyê de zimanekî naziktir bikartînin. Ev yek jî hêlekî we baş e, lê li hêla din jî ku piçekî aligirê hikûmetê ne, lewma gumanê dixe dilê min. Lê ya rastî peywira medyayê ew e ku bêyî ku bûyerekî kurt û dirêj, kêm û zêde, çewt û berovajîkirî bide, divê wekî xwe biweşîne. Em bêjin Abdullah Öcalan. Her kes dizane ew serokê PKK'ê ye. Lê gelek rojnameyên Tirkan wî wekî "Bolücübaşı" "Bebek katilî" û falan nîşan dikin. Em dizanin ku ev 'ziman' zimanê şer e ku dewlet bi wext re li ser medyayê ferz kiriye. Wextê min di BBC de kar dikir, me ji IRA re nedigot "terorist" an jî "qehreman", me ew wekî mîlitan bi nav dikir. Ya rastî jî ev e.

Di rojên pêş de eger medyayeke nû bê avakirin, eger medyayên wekî Tarafê zêdetir bibin, wê çi tesîrê li civakê bike. Di serê we de medyayek çawa heye?

Medyaya ku em bahs dikin, ya ku ji rojname, televizyon, internet û hwd. pêk tê, bi rewşa siyasî û îdeolojîk ya civakê ve têkildar e. Atmosfera heyî ya civakê ji xwe re medyayekê ji diafirîne. Di pêşerojê de eger projeya aştî û biratiyê bi ser keve, helbet wê tîraja medyaya dij-Kurd jî bikeve. An hingê wê ew ji xwe biguherînin an jî wê bihelin, biçin. Belkî hingê jî Kurd û Tirk û Ermenî û Demokratan medyayeke nû jî ava bibe.

Gelo hûn weşana Tarafê çawa dibînin, hûn tîraja wê baş dibînin an na?

Nûçeyên li ser artêşê ve, weşaneke baş dike. Nûçeyan baş dişopîne. Cesaretek mezin dide gelek rojnamegeran. Tîraja wê ji di derdora pêncî hezarî ye. Lê mixabin ev tîraj qels e, têra çerxa rojnameyekê nake. Wekî din Taraf li dijî hemû hêzên iktidar nûçeyên dijwar çênake.

Li dijî kê çênake?

Mesela li dijî artêşê gelekî serkeftî ye, lê vê helwesta xwe bi vî awayî li dijî hikûmetê an jî emniyetê nîşan nade, lewma ev jî gumanê bi mirov re çêdike. Mesele li dijî Cemaeta Fethullahê gelek guman li ser wan hene ku li dijî wan sist in.

Yanî Taraf ji Cemaeta Fethullah alîkariyê werdigire?

Di destê min de tiştekê konkret tune. Lê li dijî vê cemaetê nûçeyên rexneyî naweşînin.

Gelo Taraf jî Kurdan çiqasî tîraj werdigire?

Ez nikarim tiştekî bibêjim, lê bi ihtimaleke mezin 25 hezar tîraj ji Bakur û Kurdên metropalan werdigire. Taraf ji aliyê Kurdan eleqeyeke mezin dibînî.

Ferqa mezin ya Taraf û Hürriyetê çi ye?

Helbet ferqeke mezin heye. Lê gelek aliyê wan ji dişibin hev.

Çi aliyê wan dişibin hev?

Mesele di her duyan de jî sendikaya rojnameyan tune. Ji ber ku helwesta li dijî kedê gelekî diyarker e.

Gelek tecrûbeyên we li ser medya Kurd heye. Gelo weke ku we xwestiye, we kariye medya Kurd jî rexne bikin?

Ya rastî medyaya Kurd bêtir dikare rexneyan tehamûl bike. Min her dem rexneyên xwe jî wan re gotine. Di dema Gündemê de jî û di dema xebatên perwerdeyiyê yên Roj Tv de jî min kariye rexneyên bêjim û wan hevalan jî hurmet nîşanî rexneyên min dane. Ji bo ku wê hevalên min ji min aciz bibin, min ti carî rexneyên xwe veneşartine. Min berê jî gelek caran gotiye ku siyaset û medya gelekî tevlihev dibe, sînorên wan ji hev nayên veqetandin.

Gelo di medya Kurd de tiştek li ber çavê we ketiye ku we ji xwe re gotiye "Ev, kopiyek ji medya tirk e"?

Helbet gelek tişt. Binêr ez jî te re minakekî bibêjim. Rojekî di Özgür Gündemê de jî bo ceribandinê min tiştekê wiha kir. Hingê min jî Hürriyetê nûçeyek wergirt ku li ser serokwezîr Mesut Yılmaz hatibû çêkirin. Min rabû di wê nûçeyê de hemû navên Mesut Yılmaz jê derxist û li şûna wî Abdullah Öcalan bi cih kir. Helbet bi vî awayî naveroka nûçeyê jî serî heta binî guherî. Min vê nûçeyê di perwerdeyê de nîşanî hevalan kir û jî wan re pirsî, "Gelo hûn dizanin ev nûçe di ku de derketiye?" Kesî pê dernexist. Mixabin kopiyên wisa li ba Kurdan hene.

Sedema vê yekê çi ye gelo?

Sedem ew e ku bi salan zimanê kurdî hatiye qedexekirin, lewma bi kurdî bingeha rojnamegeriyeke xurt nehatiye avêtin. Helbet ez keda kesên wekî Musa Anter û hwd. dizanim. Bifikirin ku rojnameyeke rojane ya Kurdan di 92'an de dest bi weşanê kiriye. Lê Kurd bi sedan salan e li ser vê xakê dijîn. Lê jî ber ku hebûna wan hatiye qedexekirin, rojnamegeriya wan jî di bin tesîra medya tirkî de maye.

Gelo ji Kurdan re medyayeke çawa pêwîst e?

Helbet pîvanên vê yekê hene. Lê ji bilî regez û pîvanan, ez dixwazim gotineke meşhûr yê avakarê rojnameya Le Monde li vir bibêjim. Dibêje ku "her welatek rojnameya ku layîqê wê ye derdixe". Helbet ev nêrîneke pozîtîf e. Lewma rojnameyeke Kurd ya ku derkeve, divê hemû hêlên civakê yên îdeolojîk, çandî, fikrî, rihî, hizbî, psikolojîk û hwd. di nav xwe de bihewîne.

Medyaya di xeyalê we de çawa ye?

Ji medyaya desthilatdaran cude medyayek heye. Ji bo kesên ku dizanin, ez ê li vir bibêjim. Ya di xeyalê min de rojnameya Libération e ku hê jî ez nûçegihaniya wê dikim. Lê ew jî ji pîvan û germahiya xwe ya berî 30 salan ket mixabin. Her wiha ev gotina rojnamegerên amerika jî kêfa min tîne, "rojnameya ku derziyê di rehetiya kesan de rake, ji bo kesên nerihat jî derman bide" ku ji bo min mûhîm e.

Di dersên rojnamegeriyê de pîvanên herî sereke ku hûn dixwazin sedî sed divê xwendekarên te fêr bibin çi ne?

Gelek tişt hene. Lê di dersên teorîk û pratîkê de divê bala rojnamegeran li ser sê tiştan be. 1. Divê girêdana wan bi rastiyê re hebe. 2. Divê gotina şef an jî saziya lê kar dike, bi cih bîne. 3. Divê pîşta xwendevanî bigire.

Vê pêla 5-10 salên dawî kîjan rojnameger bala te dikişînin?

Ev pirs gelek ji min tê pirsîn. Helbet hene lê rojnamegeriya di serê min de ne takekesî lê kolektîv e. Lê rojnamegeriya Celal Başlangiç, bi teknîk û cesareta xwe ve bala min dikişîne. Her wiha Ahmet Şik. Lê ev her du jî ji medya desthilatdar hatin avêtin. Ji ber ku rojnamegeriya gel û civakê dikirin. Di nav nivîskaran de Umur Talu bi xeta xwe balkêş e. Wekî din jî ji nifşa nû çend kes hene.

Ragıp Duran dema ku internetê vedike kîjan malper serê pêşîn bala wî dikişînin?

Pişti taştê çend rojnameyên tirk vedikim. Ajansa Nûçeyan ya Firatê jî rojê sê çar caran vedikim. Libération û Le Mondê ditikînim. Wekî din Guardian, Independet, New Work Times, Washington Post. Ez televizyon temaşe nakim, lê guh didim radyoyê.

Van rojan Le Monde diplomatique bi kurdî derdikeve, hûn vê yekê çawa dibînî?

Welleh gelekî baş e ku bi kurdî derkeve. Gaveke pir erêniye. Ez jî salên 70'an ve Le Mond diplomatique dişopînim. Rojnameyeke têrtije û cidî ye. Weşaneke siyasî û stewiyayî ye. Her kes dikare hişê xwe bi naveroka wê weşanê têr bike. Kesên ku hê jî doza tiştekî dikin, bila diplomatique sedî sed bixwînin. Ji ber weşana wê ya kurdî gelekî kêfa min hat.

Di dawiyê de di derbarê Kurdan de serpêhatiyeke ku hûn bi xwendevanên Rûdawê re parve bikî heye gelo?

Di derbarê Kurdan de gelek serpêhatiyên min hene. Lê bi taybetî Orhan Doğan jî bo min Kurdekî gelek cuda bû. Ew hevalekî min yê nêzîk bû. Ez jî wî fêrî gelek tiştan di derbarê Kurdan de bûm, tiştên ku di pirtûkan de nayên bahs kirin. Hingê ew nûnerê IHD'ê bû. Ez jî jî bo şopandina nûçeyan her dem li Cizîrê bûm. Dema ku min şevekê pê re hevpeyvînek çê dikir, hin kesan bi çek bi ser Cizîrê de girtin. Dengê gelek silehan dihat. Lê Orhan dizanîbû dengê kîjan çekan aîdî dewletê an jî PKK'ê ne. Ez gelekî bi xêra wî li pirsa Kurd hişyar bûm.

"Pizza Peponne ji polîs zûtir digîje"

Mahmut Güneş 15 sal in ku karê pizzayê dike û dikare zêdeyê 110 cureyên midfexa Îtalyan xwarin çêke. (Wêne: Rûdaw)

Herne (Rûdaw) - Pizzeria Peponne li bajarê Almanya, Herne 70 metre nêzikê rawestgeha trênê ya navendî ye. Çar sal berê, dema Mahmut Güneş ev der vekir, 6 mehên pêşî wî nikaribû pereyê kiraya xwe derxe. Niha Güneş iddia dike ku pizzeria wî di NRW de ya herî baş û herî leztir e.

Di menuya Pizzeria Peponne de 110 cûrên mutbexa Îtalyan heye. Pizza, baguet, meqerneyên italyan, selete û Schnitzel. "Ez hemû xwarinan bi numareyê wan dizanim" Mahmut Güneş dibêje. Ne hewce ye ku ew li pişt xwe bizivire û li numareya xwarine mêze bike.

Mahmut Güneş (36) Kurdekî ji Meletiyê ye. Bavê sê keçan e; li malê bi zarokên xwe re kurdî diaxife. Herwiha tirkî û almanî dizanê: "Hinek ji Italî dizanim." Mahmut Güneş beriya ku vê dikanê veke, 11 sal li cem Îtalyan û Tirkan xebitiye. "Ez li ber destê Îtalyanan hînî vî karî bûm. Ji ber ku navê dikana me bi italî ye, her kes difikire ku em ji Îtalyan in. Dema ku min dest bi kar kir, min gotinek almanî ji nedizanî û ne jî min heta wê rojê destê xwe dabû hevîr jî."

Peponne gotineke bi italî ye; wek almanî paprika, spanî piper... Ango isot...

Derî vedibe û muşterî dikevin hundir, telefon lê dixe û li pey hev faks tên. Roja herî kêm 150, rojeke normal 300 pizza çêdikin. Herwiha baguet, meqerne û yên din.

Yek ji wan Bulgar, yek Tirk û çar ji Kurd dixebitin. Şirîgê Güneş, bûrayê wî Ali ye. Ji karkeran du kes ji muşteriyan re bi otomobîlê pizza dibin heta ber deriyê wan.

Di wê navberê de derî disa vedibe û di destê wî de qûtiyekî reş, xortekî dikeve hundir. Bi devekî ken, ji Mahmut re wiha dibêje: "Divê ez disa herim heman navnîşanê." Kes ji gotina wî fahm nake. Ew bê navber, wiha lê zêde dike: "Bêhna pizzayê kete nav apartmanê û ciranê wî ji xwestin!"

Ev xortê ku pizzayê bi pizza taxiyê dibe mala muşteriyan ji Vartoyê ye. Karê wî tenê ev e. Wek ew ji mere dibêje di rojên dawiya heftê de qet neçe, 20-25 car diçe derve. Her carê navbera 3 û 5 pizzayan bi xwe re dibe.

Karê wan ji sedî 70 li ser xwestekên muşteriyên li derve ye. Ango sipariş. Ew bi almanî "Lieferung" dibêjin. Li hundirê pizzeria ji bo runiştinê 6 mase û 24 kursî ji hene.

Mahmut û xebatkarê wî, xortê ji Bulxaristanê Nurcan, hevîr vedikin, sose li ser hevîr belav dikin, li gor dilê muşterî tiştên ku werin ser wan, didin ser û pizzaya bi bêrê dikine tenûra germ. Tenûr bi êzingan dişewite; êzingan bi metrekûbikan dikirin. "Em mecbûr in tenê van êzingan bi kar binin, yên din qedexe ne."

Em pirsa muşteriyan dikin. Ka gelo ji kîjan netewan pir kes tên vira. "Muşteriyê me, yên ku bi riya telefonê û bi riya e-mailê sipariş dikin, herwiha tên li vir rûdinin, ji sedî 80ê wan Alman in. Kurd, Tirk û Ereb ji tên. Kesên ne Ewrûpî ne bêtir pizza tonno dixwazin, lê Alman tiştên cûr bi cûr dixwazin. Ciwan bêhtir pizza margarita dixwazin. Musulman ji hertim pirs dikin, ka goştê beraz di nav de heye an na."

Siparişên bi telefonê mirov fahm dike, ji ber ku di nava 5 deqeyan de 2-3 telefon tên. Lê siparişên bi e-mailê çi ne? "Em endamê malperekî internetê ne, ku tenê karê restoranan dike. Kesên ku dilê wî pizza bixwaze li mala xwe di internetê de dikare bigihî me. Di googlê de ji tenê 'Pizza Herne' binivsinin, 'Pizza NRW' binivsinin bes e. Daxwaziyên wan bi rengekî rêzkirî bi faksê digije me. Di 20 deqeyan de pizzaya wan li ber deriyê wan e. Em heta 15 kilometreyan dikarin bibin."

Güneş bahsa serpêhatiyekî dike. Rojekî muşteriyekî wan bi riya e-mailê ji wan re name dinivsîne. Berdewamiya wî Mahmut wiha dibêje:"Piştî spasiyê, nivisandibû ku li Almanya polis, ambûlans û ADAC gelek zû diçin cihên ku li wan hatiye bang kirin. Lê hûn ji hemûyan zûtir pizzayê dibin navnîşanê."

Ew muşterî ji ber ku di 20 deqeyan de pizza ketiye destê wî, pir kêfxwaş bûye.

Keşe karin seksê bikin?

Rewa Ebdûllah

Rûdaw (Hewlêr) – Xiristiyanên Kurdistanê bi jinanîna keşeyan nerihet in, ji ber ku keşeyan wekî bavê xwe dibînin û dibêjin; "nabe bav bi keçên xwe re bizewicin." Xiristiyanên Kurdistanê girêdayî Dêra Katolik û Ortodoks in. Dêra Katolik rê nade ku keşe bizewicin û her keşeyê ku jin bîne, ji keşetiyê dûr dixin. Lê di Dêra Ortodoks de jinanîna keşeyan asayî ye.

Herdû mezheb ji xwediyê wê nêrînê ne ku ew keşeyên jin tînin, pileya wan ji bo esqef, metran, patrik û papa bilind nekin. Ji ber bi nêrîna wan, dayîna van pileyên bilind pêwîstî bi hinek kesên ji dervey karên olî, fikra ti tiştekî din nekin heye.

Keman Mensûr 53 salî ye û yek ji Xiristiyanên girêdayî Dêra Katolik ya bajarokê Enkawa ye. Mensûr ji ditinekî olî ve jinanîna keşeyan red dike, ji ber ku bi nêrîna wî Xiristiyan wekî bavê xwe temaşeyî keşeyan dikin; "Her çi kesê sifetê bav wergirt, nabe keçên xwe bîne."

Keşeyê Dêra Margorgis yê li Enkawa, keşe Îşa Dawid yek ji wan keşeyên ku jin anî ye û xwediyê 6 zarokan e. Îşa di gotinên xwe yên ji bo Rûdawê de got: "Di Ola Xiristiyanî de ti nivisên olî nîne ku rasterast balê bikişîne ser jinanîn yan ji neanîna keşeyan, lê bi piştgirêdana bi nivisên Risûl Pols ji El-Risail Dêra Ortodoks rê dide ku keşe bibin xwedî jin."

Lê keşeyê Dêra Marqirdaxiya Şehîd, Dêra Katolîk ya li Hewlêrê, keşe Reyyan Polis dibêje: "Ji ber ku keşe nûnertiya Mesîh dikin, ji ber vê ji divê wekî Mesîh tevayî jiyana xwe ji bo xizmeta ol û xelkê veqetîne. Her wiha divê bi xwe ji dinyayê dûr bikeve. Keşe wekî bavê xelkê ne, nabe bi zarokên xwe re bizewice."

Bi sedema rênedana bi jinanîna keşeyan, beşek keşeyên Katolik dest ji keşetiyê berdane û beşek din ji ji bo jinanînê mezheba xwe gûhertine. Keşe Îşa Dawid bal kişand ser raporek ku di malperek internetê de hatî bilavkirin û dibêje: "zêdetirî 5 hezar keşeyên mezheba Katolîkan bi sedema rênedana bi jinanîna keşeyan û sedemên din dest ji dêrê berdane. Bi nêrîna Îsa Dawid, ya baş ewe ku dêrên Katolik rê bidin wan keşeyên ku bixwazin jin bînin; "Ji ber erkê keşe ne wekî pileyên din zêdeye û eger jin ji bînê, dikare erkê xwe bi cih bîne."

Elend Corc Rihane ciwanekî Xiristiyan yê 22 salî ye û girêdayî mezheba Katolik e. Bi nêrîna wî tenê erkê keşe rêvebirina dêrekê ye. Ji ber vê, eger jin ji bêne, bandorê li ser karên wî nake. Ew jinanîna keşeyan wek karekî "erênî" dibîne û bi pêwîst dizane ku Dêra Katolik wan kok û bendan li ser keşeyan hilbigre; "Ji ber gelek caran keşeyên Katolik tenê ji ber meseleyên jinanînê tên ser Dêra Ortodoks."

Her çend beşek xelkê guman dikin ku keşe wek mirovên din bikarin bê seks bijîn, lê keşe Reyyan Pols ê ku keşeyê Katolikan e dibêje; "Ez nikarim bêjim hemû keşe seks nakin, ji ber heta niha min guhdariya gotinek wisa nekiriye. Lê ew keşeyê ku bi tevayî di nava pirtûka piroz Încil ê de kûr bibe û girêdayî ayînê be, wekî xelkê asayî fikra sekskirinê nakin."

Xiristiyanên Kurdistanê zewaca keşeyan niqaş dikin (Wêne: Taybet)